

Hiram-mythe en meesterrituaal

De bezielde adem van verleden, heden en toekomst

Maarten Zweers

Dit artikel is het resultaat van een jarenlange ervaring met meesterinstructies, een professioneel leven gewijd aan het analyseren van de grote symbolische verhalen van onze cultuur, en de overtuiging dat waarheid uiteindelijk altijd gekenmerkt wordt door orde, logica en samenhang.

Het is mijn ervaring dat de grote kunstwerken van de grootste dichters en componisten een voor velen onvermoede orde en samenhang vertonen, en dat een samenhangende duiding van zoveel mogelijk elementen in die kunstwerken tot revolutionaire verdieping in hun thematiek leidt

Vanuit de veronderstelling dat de elementen in onze ritus ook een samenhangende eenheid vormen, meen ik ook tot een zo zuiver mogelijke analyse van het rituaal te kunnen komen door te proberen zoveel mogelijk elementen samenhangend te duiden. Die aanpak leidt, zoals zal blijken, tot vele, nieuwe, onder vrijmetselaren niet gangbare vergezichten. Die zijn niet in strijd met de gangbare opvattingen, maar plaatsten ze alleen in een groter kader.

Dat grotere kader is de bewustzijnsontwikkeling der mensheid, die zich via diverse, elkaar opvolgende culturen voltrekt, en waarbinnen de individuele mens zijn persoonlijke ontwikkeling doormaakt. Met name vanwege de enorme cultuurovergang waarin we ons thans mondiaal bevinden, is deze extra dimensie, die in het meester-rituaal verscholen ligt, van grote actuele betekenis om onze persoonlijke ontwikkeling juist in dit tijdgewricht genuanceerder te verstaan.

Met nadruk zij gesteld dat al wat hier volgt de mening is van één mens en op geen enkele wijze zo absoluut gezien mag worden als het misschien door het streven naar een systematische gedachtegang klinkt. Laat een ieder zich vooral vrij voelen alles anders te ervaren. We hebben

allen onze eigen weg te gaan. Het is slechts een poging om door middel van ordening en logica iets meer van dit prachtige rituaal te kunnen verstaan en intenser te kunnen beleven.

I - Twee verschillende drama's – Hiram Abiff en de Gezel

De analyse moet beginnen bij de constatering dat er sprake is van twee drama's: een mythe, die zich in het verleden afspeelt, en de actuele wederwaardigheden van de Gezel, die het rituaal ondergaat. Het gaat in feite om twee verschillende drama's, twee verschillende slachtoffers, die door verschillende karakters worden neergeslagen en wier dood verschillende effecten veroorzaakt. Kortom, wat de Gezel tijdens het rituaal doormaakt, is totaal anders en zal ook van een andere orde blijken te zijn, dan wat Hiram Abiff volgens de mythe ervaart. (De Gezel die het rituaal ondergaat wordt hier steeds met een hoofdletter aangegeven, en de gezellen die Hiram Abiff neerslaan met een kleine letter.) Er zijn vele wezenlijke verschillen tussen Hiram Abiff en de Gezel. Hiram Abiff is een meester, de Gezel is dat niet. Zelfs als de Gezel tenslotte tot meester wordt verheven, is hij een meester

De structuur van deze analyse

Om tot de beoogde samenhangende analyse van het meesterritueel te kunnen komen zijn eerst enkele op zichzelf staande beschouwingen noodzakelijk. Tezamen zullen zij later de bouwstenen blijken te leveren die voor de analyse nodig zijn. De thema's van deze beschouwingen lijken in eerste instantie bezijden het gestelde doel te liggen, maar dat is niet het geval. Zij zijn noodzakelijk om de logica en samenhang tussen de vele elementen in het ritueel zichtbaar te kunnen maken en om de basale symboliek te verklaren. Met name de beschouwing 'De wisselwerking tussen idee en vormgeving – de hoogste kosmische wet' lijkt ver van het gestelde doel af te liggen en is wellicht zware kost. Maar hij vormt wel de basis voor alles wat daarop volgt.

Geleidelijk aan zal duidelijk worden dat steeds meer elementen uit het ritueel ter sprake komen en samenhangend kunnen worden geduid. Als vanzelf kristalliseert de totale analyse uit.

I - Twee verschillende drama's – Hiram Abiff en de Gezel

De samenhang tussen beide drama's
De drie delen van de Hiram-mythe
De Redenaar – ons Geweten

II - De wisselwerking tussen idee en vormgeving – de hoogste kosmische wet

De integrerende drie-eenheid
De verbindende drie-eenheid – de ziel van al wat leeft
De vier elementen
De Opperbouwmeester des Heelals
De voortstuwende wereldorde – alles in de kosmos ademt
Evolutionaire en revolutionaire ontwikkelingen
De vogel Phoenix en de dood
Hij leeft in de zoon – de verheffing uit het graf
De Vlamme Ster – de kwintessens des levens

III - De bewustzijnsontwikkeling der mensheid

Alles in de gehele kosmos ademt
De 'verbrokkeling' in de fysiek-materiële wereld
Ontwakend bewustzijn
Lijden – liefde
De geschiedenis van de zich transformerende ring
Het zelfbewustzijn ontwaakt – de neveling smeedt zijn ring
De ontdekking van de liefde – het keerpunt
De universele liefde en 'de ring des meesters'
Voorhoede- en achterhoedeculturen
Passer en Winkelhaak
De broederketen in het meesterritueel – tekst van Eerwaarde Meester
De boom des Levens en de acaciatak
Hij leeft in de zoon
Van werkplaats tot tempel
De uiterlijke en de innerlijke tempel
De meesterarbeid in de Middenkamer

IV - Ingewijden en esoterie

De oude ingewijden
Geheimhouding van oude wijsheid
Het begrip esoterie

V - Salomo en de bouw van de tempel

Het voornemen een tempel te bouwen, David en Salomo
Tijd en plaats van de bouw van de tempel – het Nabije Oosten, ca. 1000 v. Chr.
Hiram Abiff uit Tyrus – een kind der weduwe
Waarom de bouw moest komen stil te liggen

VI - Tijdperk van de grootste verdichting, teloorgang van oude wijsheid

De Europese cultuur vanaf de klassieke Oudheid
De teloorgang van oude wijsheid – de moord op Hiram Abiff
Hoge moed verwordt tot hoogmoed – de drie 'boze' gezellen
'Wijsheidspoorten' worden dichtgeslagen – uitvoering van de moord

VII - De terugkeer van de oude wijsheid der ingewijden in iedere mens

De reis van de Gezel langs de buitenste duisternis
De Eerwaarde Meester slaat de Gezel neer
Het graf met de acaciatak
Verheffing door de Vijf Punten van Meesterschap
Laatste deel van de mythe
Het oude Meesterwoord
Het nieuwe Meesterwoord
Het oude en het nieuwe Meesterwoord
Zoektocht naar oude Meesterwoord in ons Heilig, Koninklijk gewelf

van een andere orde dan Hiram Abiff. De laatste kende namelijk het oude Meesterwoord en de tot meester verheven Gezel kent dat niet.

Hiram Abiff wordt gewelddadig neergeslagen door drie gezellen, de Gezel wordt mild achterovergedrukt door de Eerwaarde Meester en opgevangen door de Opzieners. Al zien we deze milde wijze van neerslaan zuiver praktisch, er is sprake van overgave bij de Gezel en een vanuit wijsheid handelende Eerwaarde Meester. Van gewelddadig handelen is hier geen sprake.

Hiram Abiff wordt niet uit eigen vrije wil neergeslagen, maar omdat hij zich niet door de drie gezellen laat chanteren. De Gezel heeft de vrije keuze en kiest ervoor alles te beproeven om het Woord weder te vinden. Hij laat zich in volkomen overgave neerslaan.

Ook zijn de gereedschappen, de locaties en de plaatsen op het lichaam verschillend. Hiram Abiff krijgt slagen met de vierentwintigdelige maatstok bij de zuiderpoort op de keel, met een winkelhaak bij de westervoort op het hart en de genadeslag met een hamer bij de oostervoort op het voorhoofd. De Gezel krijgt daarentegen met maar één gereedschap, een hamer, een slag op achtereenvolgens de linkerschouder, de rechterschouder en de borst. En daarbij worden hem geen destructieve, maar respectievelijk de opbouwende, inspirerende woorden Wijsheid, Kracht en Schoonheid meegegeven.

De 'dood' van Hiram Abiff heeft direct grote gevolgen voor de bouw. Dat kan van het neerslaan van de Gezel niet gezegd worden.

Hiram Abiff en de Gezel zijn dan ook in hun kwaliteit en lot totaal verschillend. Sterker nog, wie zich de vraag stelt wat ze gemeen hebben, komt niet ver. Ze worden beiden neergeslagen en hun verheffing lijkt identiek.

Ook degenen die neerslaan, zijn onvergelijkbaar, ja zelfs volkomen tegengesteld. De drie gezellen zijn onwijze, gewelddadige afpersers. Lager bewustzijn vernietigt hoger bewustzijn. De Eerwaarde Meester is daarentegen wijs, laat de Gezel vrij kiezen en geeft hem Wijsheid en Kracht op zijn schouders en Schoonheid in

zijn hart mee als hij hem neerslaat. Alles wijst erop, dat hier een hoger bewustzijn het lagere bewustzijn juist alles wil meegeven om zich te kunnen verheffen.

Sterven betekent een oude levensfase beëindigen en indirect de opening naar een nieuwe. Ook hierin verschillen beide gevallen in hoge mate. Met Hiram Abiff gaat het oude Meesterwoord verloren en het zal worden vervangen door het nieuwe. Met de 'dood' van de Gezel komt de reis langs de buitenste duisternis ten einde en wordt de Gezel tot Meester. Weer een grote tegenstelling: verlies bij de dood van Hiram Abiff en winst bij die van de Gezel.

De beide drama's vinden op verschillende momenten plaats. Hiram Abiff wordt neergeslagen tijdens de bouw van de tempel ten tijde van koning Salomo. Het drama van de Gezel voltrekt zich telkens tijdens een verheffing. Wij zijn niet gewoon zo'n historische tijdsmarkering letterlijk te nemen. Deze analyse zal aantonen hoezeer dit soort informatie juist één van de sleutels is, die de gehele ritus in een groter kader plaatst.

Het woord *mythe* is afkomstig uit het Grieks en betekent *gesproken woord, overgeleverd verhaal*. Door hun mythen bewaarden volkeren diepe waarheden over hun herkomst, godsdienst en de lotgevallen van hun leiders en daarmee van het volk als collectief. Mythen verhalen van diep ingrijpende gebeurtenissen in het menselijke bestaan in het relatief verre verleden.

Een legende is ook een volksverhaal. Het woord *legende* is afgeleid van het Latijnse woord voor *lezen* en betekent zoveel als *dat wat gelezen kan worden*. Legendes zijn van recentere datum. Zo zijn er veel legendes aan het einde van de Middeleeuwen ontstaan.

Of we nu van een mythe of van een legende moeten spreken, zoals ook wel wordt gedaan, is in dit geval niet zo belangrijk, omdat de datering van de gebeurtenissen overduidelijk is. Het gaat om een gebeurtenis ten tijde van koning Salomo, circa 3000 jaar geleden.

Het is in onze cultuur niet gebruikelijk om dit soort tijdsmarkeringen letterlijk te nemen. Men is gewoon symbolische verhalen een universele, tijdloze betekenis toe te kennen, in de veronderstelling dat de mens van heden niet wezenlijk verschilt van die in het verleden en dat dus ook zijn wederwaardigheden grotendeels dezelfde zijn. In deze analyse zal duidelijk worden gemaakt, dat die veronderstelling onjuist is en daardoor aan een heel belangrijk aspect van de menselijke ontwikkeling voorbij gaat.

De mensheid maakt wel degelijk een ontwikkeling door, is niet meer dezelfde als in vroeger tijden en staat op het punt ook in een geheel nieuwe tijd en tijdgeest terecht te komen. De wereldorde stuwt voort en plaatst alle leven en dus ook de mens steeds weer voor nieuwe uitdagingen. Dat we nog steeds moorden, bedriegen, liefhebben en worstelen met religieuze vragen, betekent niet dat we geen voortgang maken. Het leven is zoveel gecompliceerder dan vroeger. Onze levensopdrachten worden steeds zwaarder en we geraken dan ook telkens weer van het rechte spoor af. Maar dat falen betreft wel een moeilijkere opdracht. We kunnen in de eerste, derde en zesde klas onvoldoendes en voldoende halen. Wie alleen naar de cijfers kijkt, heeft geen oog voor het feit, dat de sommetjes steeds moeilijker zijn geworden. De tijdsmarkering in de mythe is dan ook wel degelijk van belang.

De getuigenis van de Redenaar, ook wel het Geweten genoemd, bestaat uit drie delen:

I-A, uitgesproken voorafgaand aan de reis langs de buitenste duisternis.

Dit deel van de getuigenis is weer in drie delen onder te verdelen:

a. In deel I-A-a wordt verhaald van Salomo's voornemen om een tempel te bouwen en hoe hij daarbij de hulp kreeg van koning Hiram van Tyrus en de bouwmeester Hiram Abiff. Hoe bij de bouw het onderscheid tussen leerlingen, gezellen en meesters werd gehanteerd en hoe er bij iedere graad een herkenningsteken en een

herkenningswoord werd ingesteld.

b. Vervolgens wordt in deel I-A-b verteld hoe drie gezellen Hiram Abiff achtereenvolgens bij de zuider-, wester- en oosterpoort trachten te dwingen hen het Meesterwoord bekend te maken en, toen deze voor deze chantage niet bezweek, hem achtereenvolgens op keel, hart en hoofd sloegen en hij bij de laatste slag bezweek.

c. Tenslotte bericht deel I-A-c van de getuigenis hoe de drie gezellen het lichaam van Hiram Abiff buiten de tempel begroeven, van een acaciatak voorzagen ter herkenning, en gefolterd door gewetenswroeging op de vlucht sloegen.

Direct hierop volgt de reis langs de buitenste duisternis. De reis van de Gezel komt direct voort uit zijn bewustwording omtrent een ingrijpend gebeuren in een ver verleden, waardoor het meesterschap van de bouwheer verloren is gegaan en daarmee de bouw van de tempel tot stilstand is gekomen. De Gezel kiest niet bewust voor deze duistere reis. Het overkomt hem als gevolg van een gebeuren in het verleden, waar de mensheid als collectief 'schuldig' aan is. (Deze bewering zal later worden onderbouwd.)

I-B, uitgesproken tijdens de reis langs de buitenste duisternis.

Dit deel van de getuigenis is in twee delen onder te verdelen:

a. In deel I-B-a werkt de Redenaar in op het geweten van de Gezel. Deze gaat daardoor beseffen dat de oorzaak van de grote duisternis bij zijn reis iets te maken moet hebben met de moord op de bouwheer van de tempel en dat hij daar wellicht op één of andere wijze bij betrokken is. Het Geweten confronteert hem immers tot driemaal toe met de indringende uitspraak: "Ach ware mij liever... dan dat ik had deelgenomen aan de misdaad op Hiram Abiff."

b. In deel I-B-b verhaalt de Redenaar dat Hiram Abiff niet meer bij de bouw verscheen, bloedsporen werden ontdekt en drie, vijf en tenslotte negen meesters werden uitgezonden om hem te zoeken. Het oude Meesterwoord en Meesterte-

ken lijken verloren, waardoor Salomo bepaalde, dat, indien de meester zou worden weergevonden, het eerste teken dat gemaakt zou worden en het eerste woord dat gesproken zou worden, respectievelijk het nieuwe Meesterteken en nieuwe Meesterwoord zouden zijn.

Deel I-B van de getuigenis leidt ertoe dat de Gezel – nu uit eigen vrije wil, in tegenstelling tot de reis die hij daarvoor langs de buitenste duisternis door lotsbestemming moest gaan – besluit om alles te beproeven om het verloren Woord weder te vinden. En vanuit die instelling zal hij zich ook bewust en vrijwillig – in tegenstelling tot Hiram Abiff – overgeven aan de hand, die hem neerslaat.

Zo blijkt hoe beide drama's tot dit moment weliswaar verschillend zijn en na elkaar plaats vinden, en toch volledig samenhangen. Dat zal voor deel II van de getuigenis enigszins anders blijken te zijn.

II, uitgesproken na de verheffing van de Gezel tot Meester.

In dit deel van de getuigenis van de Redenaar wordt verhaald hoe negen meesters onder het licht van de Vlamme Ster de grafheuvel met de acaciatak en daarin de verloren meester terug vonden. Zij maakten een teken van ontroering, dat het nieuwe Meesterteken werd.

Noch de aanraking van de leerling, noch die van de gezel kon de meester oprichten. Dat gelukte eerst met de Vijf Punten van het Meesterschap. De eerste uitroep van de omstanders was M.B. en werd het nieuwe Meesterwoord.

De wijze waarop Hiram Abiff werd verheven is identiek aan de wijze, waarop daarna iedere Gezel tot op de dag van vandaag tot meester wordt verheven. Vanaf dit moment zijn de beide drama's dezelfde. Voor het bewustzijn van de Gezel is Hiram Abiff dood, voor de beleving van de meester is hij weer tot leven gebracht. Dit deel van de getuigenis kan de Gezel dan ook pas werkelijk verstaan als hij zelf tot meester is verheven.

We kennen de Redenaar vaak de kwaliteit van 'het geweten' toe. Nergens in onze ritus komt deze gewetenskwaliteit zo letterlijk tot uiting als bij het geven van zijn getuigenis in dit ritueel.

Oorspronkelijk betekent 'geweten' dat wat we eens geweten hebben. In deel I-A vertelt de Redenaar de Gezel, de mens die meester wenst te worden, van een belangrijke, ingrijpende gebeurtenis uit een ver verleden, die we eens geweten hebben, maar inmiddels vergeten zijn. In deel I-B werkt hij op de Gezel in, maar dan als Geweten in de pregnante betekenis van het woord. De Gezel wordt dan aangesproken in zijn morele gevoel en gaat zich afvragen wat hem te doen staat om het goede te laten zegenen.

We mogen dus de conclusie trekken dat het gehele drama van de Gezel zich niet alleen afspeelt tegen de achtergrond van, maar bovenal voortkomt uit een voor de mensheid ingrijpende gebeurtenis in het verre verleden – het drama van Hiram Abiff.

Zoals later zal blijken, heeft de mensheid dat drama in 'de boze gezellenfase' van zijn bewustzijnsontwikkeling collectief veroorzaakt. Die 'daad' leeft niet meer in ons dagbewustzijn, is weggedrukt in ons onderbewustzijn. Maar de reis langs de buitenste duisternis is het gevolg van die daad en door het optreden van ons Geweten wordt het iedere Gezel individueel, en op het moment waarop hij daartoe gerijpt is, gaandeweg, stap voor stap duidelijk hoe zijn huidige individuele drama verband houdt met een collectief drama dat zich in het verre verleden heeft afgespeeld.

Vanuit die wetenschap besluit hij vervolgens uit eigen vrije wil alles te beproeven om de meester weer te vinden, wat leidt tot zijn 'sterven' en latere verheffing. Het is een kenmerk van de meester dat hij ontdekt hoe zijn eigen bestaan in samenhang verkeert met dat van de gehele mensheid.

Pieter Torensmma: Icoon voor Geometer (6), Kristalsymmetrieën (2002), eitempera op board 60 x 89 cm.

II - De wisselwerking tussen idee en vormgeving; de hoogste kosmische wet

Het oud Chinese symbool van de T'ai-Tji, de cirkel met daarin de S-vormige lijn die de inhoud van die cirkel in twee delen – yang en yin – verdeelt, kan in veel gevallen helpen om tot een fundamentele gedachte-ontwikkeling te komen. (Zie afbeelding op pagina 53.)

Met dit symbool en de daaraan verbonden wetmatigheden is op logische wijze zelfs een gehele kosmologie op te bouwen. Voor ons doel op dit moment zijn echter de eerste twee wetmatigheden voldoende. De eerste wetmatigheid zegt dat ieder fenomeen in de gehele kosmos – abstract of concreet – door een cirkel kan worden voorgesteld. De tweede wetmatigheid stelt dat ieder fenomeen – abstract of concreet en dat we zojuist met een cirkel hebben gesymboliseerd – onderverdeeld gedacht kan worden in twee gelijkwaardige, zij het kwalitatief tegengestelde delen.

Die delen zijn van een lagere orde dan hun oorsprong, de cirkel. Het fenomeen mens is bijvoorbeeld van een hogere orde dan het fenomeen man of vrouw, het fenomeen getallen is meer dan het fenomeen negatieve of positieve getallen. De beide tegengestelde delen noemden de oude Chinezen 'yang' en 'yin', waarbij het yang het witte en het yin het zwarte deel is. Yang en yin zijn echter abstracte begrippen, die we naar onze eigen symbolentaal moeten vertalen. Yang noemen wij 'het mannelijke' en yin 'het vrouwelijke'.

Verbind nooit deze symbolische begrippen simpelweg met mannen en vrouwen, want de mens is complex en nooit absoluut mannelijk of vrouwelijk. Het gaat hier om de symbolische begrippen 'mannelijk' en 'vrouwelijk', die het beste met enkele trefwoorden zijn te typeren.

Het witte yang, het mannelijke, is het 'actieve', 'initiërende', 'het scheppende', 'creatieve'. Een zeer beeldende, vaak ook zeer verhelderende typering is 'dat wat bezwangert'.

Het zwarte yin, het vrouwelijke, is het 'passieve',

'ontvangende', 'dat wat zich laat bezwangeren'. En van deze laatste typering uitgaande ontstaan nog twee zeer beeldende en dikwijls zeer verhelderende kenmerken: Wanneer het yin zich door het yang heeft laten bezwangeren, begint het 'vorm te geven' aan datgene waarmee het bezwangerd is. En wanneer het vorm gegeven heeft, biedt het tenslotte het mannelijke met deze vormgeving een 'spiegeling', een 'reflectie' van hetgeen het mannelijke voorheen heeft uitgestraald. Eerst daardoor kan het mannelijke ervaren wat zijn 'uitstraling' waard was. Eerst door de reflectie van het vrouwelijke kan het mannelijke ontdekken wat bewaard en wat veranderd moet worden. Eerst door de reflectie kan het mannelijke 'gemotiveerd' worden om te veranderen, zich te ontwikkelen, iets anders te gaan uitstralen dan daarvoor. Daardoor zal het mannelijke het vrouwelijke met iets nieuws bezwangeren. Het vrouwelijke begint overeenkomstig aan een nieuwe vormgeving te bouwen en zal het mannelijke tenslotte de spiegeling van zijn nieuwe uitstraling aanbieden. Zo ontstaat een oneindige wisselwerking tussen het mannelijke en het vrouwelijke. En op deze wisselwerking is iedere ontwikkeling in de gehele kosmos gebaseerd. Dus ook de bewustzijnsontwikkeling van de mens. Zonder de spiegelingen, de reflecties van de vormenwereld zou het mannelijke zich nooit de waarde van zijn uitstraling bewust kunnen worden en nooit tot een bewuste verandering kunnen worden aanzet.

Zo moest God de Schepping – de vormgeving van zijn scheppend Woord – eerst aanschouwen, alvorens hij tot de conclusie kon komen "dat het goed was". Zo kan een ondernemer pas concluderen in hoeverre zijn ondernemersplan goed is, als de onderneming draait. Pas in de vormgegeven praktijk kan hij ontdekken wat hij moet continueren en wat hij moet veranderen.

In deze symbolische zin moeten in symbolische verhalen de mannelijke en vrouwelijke karakters worden gezien. Voor wie ze als gewone mensen

ziet zal het grootste deel van de zeggingskracht van deze verhalen verborgen blijven en zal de analyse vroeg of laat vastlopen.

Achter de symboliek van de wisselwerking tussen het mannelijke en het vrouwelijke schuilt de allerhoogste kosmische wet: het wederzijds oorzakelijke verband tussen bewustzijn of geest enerzijds en de vormenwereld anderzijds. Onze belevingswereld lijkt de materiële, energetische wereld te zijn. De oude esoterische stelling dat alles energie is, is door Einsteins ontdekking van het verband tussen energie en massa – $E = mc^2$ – nieuw leven ingeblazen. Zijn formule brengt de materiële en de energetische wereld onder één noemer. Voor de eenvoud noemen we deze fenomenale, materiële, energetische wereld ‘de vormenwereld’.

We moeten ons goed realiseren, dat die vormenwereld zich in allerlei gradaties van verdichting manifesteert:

- in de grove fysiek-materiële vormen,
- in de kleine vormen van cellen en atomen en nog kleiner,
- in de vorm van golven – zichtbaar en onzichtbaar voor het menselijke oog,
- in de vorm van energieën,
- in de vorm van concrete ideeën en gedachten.

Het fenomeen van de vormgeving is in deze volgorde van categorieën in afnemende mate aanwezig. Concrete ideeën en gedachten zijn ook vormgevingen, zij het niet in het fysiek-materiële, maar in het geestelijke. Al onze innerlijke verbeeldingen zijn ook vormgevingen. Voor de eenvoud brengen we al deze vormen samen onder de verzamelnaam ‘vormenwereld’.

Zodra de ideeën en gedachten abstract worden, als ook bij gevoelens, impressies, intuïties en inspiraties, bevinden we ons in een ander gebied, waar het vormelement niet meer aanwezig is, maar wel voorwaardelijk voor de beleving.

Alles in de gehele kosmos kent zijn tegendeel. Naast de vormenwereld, waartoe in zijn groot-

ste verdichting de fysiek-materiële wereld behoort en in zijn minst verdichte vorm onze innerlijke verbeelding, is er per definitie ook een tegengestelde wereld, die zich juist niet in vormen uitdrukt en zich dus ook niet in verbeelding of fysiek-materiële vormen manifesteert. Naast de fenomenale wereld moet er ook een niet fenomenale wereld zijn. Dat is de wereld van de geest, van het bewustzijn.

De wereld van de geest wordt in onze materialistische cultuur en helemaal in de wetenschappelijke wereld niet erkend. Men zit dan ook met het fenomeen bewustzijn in zijn maag en probeert dit steeds als een soort bijproduct van de hersenactiviteit te bestempelen. Dat de publieke opinie en een groeiende onderstroom in de wetenschappelijke wereld bewustzijn als een wezenlijk ander fenomeen dan materie begint te erkennen, is een teken dat een nieuwe tijdgeest aan het ontwaken is en de oude esoterische gedachten weer in ere zullen worden hersteld.

Geen vorm, fysiek of materieel, maar ook geen beeldvorming in ons denken kan zijn ontstaan zonder de ‘bezwangering’ van een bewustzijns-idee vanuit geest. De kosmos, zon, aarde, mens, boom of stoel is niet zomaar ontstaan. Een bewustzijns-idee heeft daaraan vooraf moeten gaan. Niets is er in de gehele kosmos zonder dat op enigerlei niveau van bewustzijn daartoe vanuit geest de creatieve daad is verricht.

Net zoals het ene schilderij er anders uitziet dan het andere, omdat er een andere gevoels- en ideeënwereld aan ten grondslag ligt, zijn melkwegstelsels, planeten, mensen, olifanten en amoeben vanuit een ander concept tot vormgeving gekomen.

Omgekeerd geldt evenzeer dat er geen bewustzijns-idee kan bestaan zonder de daartoe oproepende, ‘reflecterende’ werking vanuit de beelden en vormen uit de vormenwereld. Er kan in de mens geen gedachte tot leven komen zonder dat een beeld – fysiek-materieel of in uw verbeelding – hem daartoe heeft gebracht. Zo bestaan bewustzijn en vormenwereld alleen

door elkaar en kunnen zij zich alleen door hun wisselwerking ontwikkelen.

Deze wet van wederzijds oorzakelijk verband geldt niet alleen voor de belevingswereld der mensen, maar voor die van al wat leeft.

Of om het symbolisch uit te drukken: het mannelijke kan niet zonder het vrouwelijke bestaan en omgekeerd. Zij zijn permanent met elkaar in wisselwerking. Kortom, het mannelijke en het vrouwelijke staan voortdurend met elkaar in een wederzijds oorzakelijk verband.

Ieder fenomeen draagt zijn tegendeel ook 'onderhuids' met zich mee. De oude Chinezen plaatsten niet voor niets een witte yang-stip in het zwarte yin en een zwarte yin-stip in het witte yang. Daarom is geen enkele vorm van bewustzijn, geen gedachte, idee of gevoel zonder energie of daaraan klevend beeld, en geen vormgeving zonder een daarachter schuilgaande idee. Hetzelfde fenomeen vinden we terug in Carl Jungs inmiddels algemeen aanvaarde stelling dat in iedere man een vrouwelijke kwaliteit en in iedere vrouw een mannelijke kwaliteit 'onderhuids' te vinden is. Het is als bij een 'uiterlijk' uitgerekte veer, waarin onderhuids de reactiekracht tot inkrimpen leeft en omgekeerd.

Een en ander betekent dat niet alleen wat wij in de vormenwereld waarnemen onze gedachten vormt, maar omgekeerd onze gedachten ook de vormenwereld veranderen. De macht der magiërs heeft ook altijd op deze wet berust. Wie ten volle gelooft in de kracht van de gedachte, creëert daarmee de corresponderende vormgeving.

De mens is naast zijn individuele kwaliteit, deel van zijn cultuur, van de mensheid als geheel, leeft in samenhang met de dierenwereld, de plantenwereld, met alle leven op en in onze aarde, in ons planetenstelsel enzovoort. Het collectieve bewustzijn van alle wezens binnen de kosmos – dus veel meer levensvormen dan alleen de mens of alle levende wezens op onze aarde, maar ook het bewustzijn dat correspondeert met bijvoorbeeld zon, maan en sterren

– correspondeert met de vormgeving van die kosmos. Daarom verandert de grote fysiek-materiële wereld om ons heen niet merkbaar als alleen ons individuele bewustzijn verandert. Alleen het hele kleine deel van de vormenwereld dat grotendeels wederzijds oorzakelijk verbonden is met ons individuele bewustzijn, zal merkbaar veranderen als ons individuele bewustzijn verandert.

De wisselwerking tussen geest en vormenwereld is in veel gevallen bijna ogenblikkelijk. Natuurlijk niet wanneer een idee materieel vorm gegeven moet worden. Er is tijd nodig om bijvoorbeeld een idee van een architect tot een concreet bouwwerk te maken. Maar in onze innerlijke belevingswereld voltrekt zich deze wisselwerking wel razendsnel. Het beeld creëert de bewustzijnsidee over het waargenomen en omgekeerd creëert ons bewustzijn het waargenomen beeld met de snelheid van het licht. Ook in ons denken wisselen de idee en de corresponderende verbeelding zich razendsnel af. Daarom verplaatsen de luchtgeest Ariël, in dienst van de magiër Prospero in *The Tempest*, en Puck, de dienaar van de geestenkoning Oberon in *A Midsummer Night's Dream*, zich ook vliegensvlug. Shakespeare vermeldt die extreem hoge snelheden niet voor niets zo nadrukkelijk.

Dat wij deze gedachtewereld moeilijk kunnen aanvaarden is vanwege de dogmatiek van ons materiële denken, dat – geheel tegen alle abstracte logica in – naast de wel erkende fenomenale vormenwereld het natuurlijke tegendeel – de niet fenomenale wereld van gevoelens, inspiratie, intuïtie, bewustzijn en wetmatigheden – niet erkent. Terwijl alles in de kosmos zijn tegendeel kent en slechts bij de gratie van dat tegendeel kan bestaan, is het in onze cultuur nog steeds gangbaar om dat tegendeel te ontkennen op die momenten waarop we 'wetenschappelijk' of 'nuchter' menen te moeten zijn. Zelfs de abstracte logica van de wiskunde, die we toch als ultieme maatstaf hanteren, veronderstelt in alles symmetrie en tegengelen. My-

then, legenden en de grote verhalen van onze dichters zijn alleen te doorgronden als we deze geborneerde wetenschappelijke, quasi nuchtere visie op wereld en leven verlaten.

De verbinding tussen de twee tegendelen wordt gemaakt door een derde fenomeen: de eenheid van één orde hoger, waarin beide te vinden zijn en waarin niets anders dan de twee tegendelen is te vinden. De cirkel bewaart de samenhang tussen het yang en het yin. Geen der tegendelen bestaat buiten de cirkel en daarbinnen is niets anders dan de beide tegendelen. Tezamen vormen deze drie elementen – these – antithese – synthese – een drie-eenheid, de integrerende drie-eenheid.

Onze ritus kent vele van deze tritsen:

- winkelhaak, passer, heiligheid,
- Wijsheid, Kracht en Schoonheid,
- eerste en tweede opziener en achtbare meester,
- zon, maan en het licht van de meester,
- schietlood, waterpas, winkelhaak
- leerling, gezel, meester.

Wat we ons meestal niet realiseren is, dat er naast de integrerende drie-eenheid nog een andere drie-eenheid bestaat. Er is namelijk een intermediair nodig om de beide tegendelen met elkaar in wisselwerking te brengen. Het geldt hier dus een element dat zijn betekenis vooral pas zal krijgen wanneer er van wisselwerking tussen de tegendelen, van processen sprake is. En dat geldt overal waar idee en vormgeving, het mannelijke en het vrouwelijke met elkaar in wisselwerking staan.

Populair gezegd, de overstap van het ene tegendeel naar het andere is te groot zonder intermediair. Ze zijn immers per definitie extreem van elkaar verwijderd, ze sluiten elkaar principieel uit.

Een mooi voorbeeld om de noodzaak van zo'n intermediair te illustreren is het proces in de bouwkunst. Een architect zou nooit een bouwwerk direct vanuit een in zijn brein opgekomen idee direct in steen kunnen optrekken. Die

stap is veel te groot. Idee en vormgeving zijn hierbij de beide tegendelen. Hun wisselwerking behoeft een intermediair. Bouwtekeningen, die een eerste verbinding tussen idee en vormgeving laten zien, zijn voorwaardelijk voor de realisatie van de oorspronkelijke idee in de concrete bouw.

Zo vormen geest, ziel en lichaam ook een drie-eenheid. De idee achter een vorm van leven, zoals bijvoorbeeld de mens, behoeft eveneens een intermediair om die idee in de stoffelijke wereld gestalte te geven. De ziel is daarbij als het ware de blauwdruk, de bouwtekening.

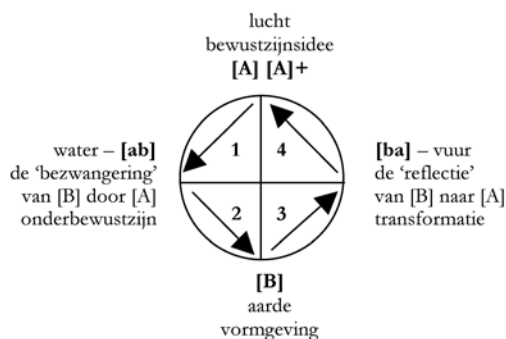
Naar deze bouwtekening of blauwdruk, die door de Grote Architect, God of hoe u dit hoge scheppende principe ook maar wil noemen, is gemaakt, dient de mens zich uiteindelijk te realiseren. Daartoe dient zijn bewustzijnsontwikkeling. Of om het symbolisch te formuleren: De menselijke blauwdruk is 'de prinses van goddelijke afkomst', die de prins in de symbolische verhalen uit de verborgenheid, uit haar kluistering of miskennis moet bevrijden en tot zijn koningin moet maken. Of om het op een andere symbolische wijze uit te drukken: De mens moet tot een tempel worden, een 'woonstee' voor goddelijk bewustzijn.

Het woord ziel wordt op vele manieren gebruikt. Maar in de betekenis van 'bouwtekening' of 'blauwdruk' kan het in veel gevallen tot heldere duidingen leiden. Dat in deze zin niet alleen de mens een ziel bezit, maar al wat leeft – dieren, planten, moeder aarde, zon en maan – zal duidelijk zijn. Het grote scheppende principe moet voor alles – melkwegstelsels, planeten, mensen, olifanten en amoeben – bouwtekeningen hebben gemaakt, anders zouden al die verschillende levensvormen er niet kunnen zijn en bovendien niet zo verschillend in vormgeving.

De verbindende drie-eenheid wijst al op wisselwerking tussen de tegendelen, die we hier nu even [A] en [B] noemen. Bij de bespreking van de wisselwerking tussen het mannelijke en het vrouwelijke constateerden we dat het man-

nelijke een uitstraling naar het vrouwelijke laat uitgaan. Het is als de architect, die zijn idee lanceert om een gebouw te bouwen. Om de grote overstap tussen zijn idee en het gebouw in harde materialen te kunnen overbruggen, dienen de bouwtekeningen als intermediair.

Als de bouw voltooid is – als het vormgevende vrouwelijke haar taak heeft volbracht – spiegelt het gebouw in zijn vormgeving de oorspronkelijke idee naar de architect terug. Door die spiegeling, door de confrontatie met de realisatie van zijn idee, kan de architect eerst ontdekken in hoeverre zijn idee goed was. Wederom is daar het verbindende intermediair nodig, dat het mogelijk maakt dat de architect die lering uit de vormgeving kan trekken. Het verbindende intermediair slaat weer de brug tussen de twee zo ver uit elkaar liggende tegendelen. We gaan nu alleen de brug in tegengestelde richting over. Van ideeën tot vormgeving komen is iets anders dan van vormgeving tot nieuwe, gecorrigeerde ideeën komen. De brug over gaan van [A] naar [B] geven we met [ab] aan en de weg terug van [B] naar [A] met [ba]. Er ontstaat zo een cyclische beweging, die in de afgebeelde figuur is weergegeven.

De vier kwadranten in de figuur corresponderen met de vier elementen, die in de oude culturen zo'n belangrijke rol speelden en in alle symbolische verhalen steeds weer opduiken. Stel [A] is het mannelijke en [B] het vrouwelijke, dan is [ab] het proces van bezwangeren en dus van het aanzetten tot embryonale groei en [ba] het proces, waarin het mannelijke zijn idee

corrigeert door de spiegeling, die het vanuit de vormgeving krijgt; [ba] is dus het proces van transformatie.

Doorlopen we nu de gehele cirkel, dan voltrekt zich het volgende universele levensproces:

1. Vanuit een zuiver geestelijk, mannelijk principe [A] ontwikkelt zich in kwadrant 1 een idee. Kwadrant 1 is dus het kwadrant van de ideevorming, van de voorbereiding, van de zaadvorming en de toenadering tot het vrouwelijke. Het is het kwadrant waarin de bouwtekeningen, de blauwdrukken worden gemaakt van wat later in de vormgeving moet worden gerealiseerd. Het is het kwadrant van het element lucht.
2. Die idee, dat gevormde zaad, bezwangert bij [ab], bij het binnengaan in het tweede kwadrant, het vrouwelijke principe. Bij [ab] vindt de conceptie plaats, waarna in kwadrant 2 de embryonale groei zich voltrekt. Het is de fase van de embryonale groei in het onderbewuste, in het vruchtwater. We bevinden ons in het kwadrant van het element water.
3. Bij [B] vindt de geboorte plaats. De vormgeving door het vrouwelijke element is volbracht. De idee is in de verdichting, in de vormgeving, in het aardse geboren. Kwadrant 3 is het kwadrant van het aardse leven, van het element aarde. Nu de geest door de vorm wordt overschaduwd, start in dit kwadrant de vrouwelijke vorm een toenadering terug tot het mannelijke, tot de geest, net zoals de idee in kwadrant 1 de toenadering tot het vrouwelijke zocht. De vormgeving komt tot leven. Het geestelijke element ontwaakt in de vorm.
4. Bij [ba] start de spiegeling, de reflectie, waardoor de oorspronkelijke idee gecorrigeerd kan worden. Het vierde kwadrant is dan ook het kwadrant waarin de lessen getrokken worden uit de vormgeving. Het is het kwadrant van de transformatie en dus van het element vuur, dat altijd nodig is bij iedere vorm van transformatie.

Het bovenstaande geeft ons de gelegenheid diverse symbolische elementen uit onze ritus

een logische verklaring te geven. Het maakt bijvoorbeeld duidelijk hoe logisch, wezenlijk en onloochenbaar het begrip 'Opperbouwmeester des Heelals' is. De ontkenning van een geestelijk, niet fenomenaal principe, terwijl we wel een fenomenale wereld erkennen, is net zo onlogisch als links wel erkennen en net doen of rechts niet bestaat.

Door van een Grote Architect of Bouwmeester te spreken, wordt dit principe in bouwsymboliek uitgedrukt. Die bouwsymboliek is heel sprekend, omdat het proces van idee via bouwtekening tot bouwwerk heel beeldend is om de wisselwerking tussen idee en vormgeving herkenbaar te maken. Het is oude symboliek, die reeds in de Upanishads van de oude Indische cultuur gebruikt werd.

De weg van [B] naar [A] leidt nooit tot een simpele terugkeer naar de oude toestand [A], maar naar een 'vernieuwde' [A]+. En die [A]+ zal weer tot een verder ontwikkelde vormgeving [B]+ leiden. Het cyclische proces door de vier elementen is dus niet eindig of louter een herhaling van steeds dezelfde cirkelgang. Het gaat op alle niveaus van leven zich permanent ontwikkelend door en is in feite dus niet cyclisch maar spiraalvormig. Dit permanente proces door de vier elementen is dan ook de essentie van het leven zelf. De kwintessens, de *quinta essentia*, het vijfde element van het leven is ontwikkeling. Het getal vijf symboliseert in zijn diepere betekenis die permanente 'doorstroming' van bewustzijn en vormenwereld in elkaars wezen, waardoor de ontwikkeling van zowel bewustzijn als de vormenwereld mogelijk is.

Alle levensvormen getuigen in hun vormgeving van deze kwintessens, daar ze óf de vorm van de logaritmische spiraal (met de vergrotingsfactor $\frac{1}{2} + \frac{1}{2}\sqrt{5}$ die symmetrie garandeert en waarin dan de gulden snede ontstaat) aannemen, óf in alle verhoudingen van hun vormgeving de gulden snede laten zien. De gehele natuur – melkwegstelsels, schelpen, zonnebloemen, pauwenveren, bladeren, bloemen, dieren-

vormen, skeletstructuren – alles getuigt zo van die voortdurende ontwikkeling, van de voortstuwende wereldorde en de kwintessens des levens.

Zo kan men vanuit het axioma dat alles – behalve het Mysterie zelf – zijn tegendeel kent en dat deze tegendelen met elkaar in wisselwerking staan, logisch verklaren waarom vrijmetselaren van een voortstuwende wereldorde uitgaan.

Ontwikkelingen kunnen evolutionair en revolutionair zijn. We spreken van een evolutionaire ontwikkeling als de vormgeving zich geleidelijk uit de oude kan ontwikkelen. Maar als dat niet meer mogelijk is, omdat de ontwikkeling dermate is dat de oude vormgeving zich niet meer kan aanpassen aan de nieuwe eisen die de ontwikkeling stelt, dan moet de oude vormgeving eerst geheel verdwijnen om plaats te maken voor de nieuwe. We spreken in die gevallen van een revolutionaire ontwikkeling.

De mythe van de vogel Phoenix verbeeldt nu op symbolische wijze het proces dat zich bij revolutionaire ontwikkelingen voltrekt. De legende zegt dat de vogel om de zoveel tijd met nest en al verbrandt en vervolgens weer uit zijn as herrijst.

Vuur is het element dat transformeert (kwadrant 4, waar de lessen uit de vormgeving geëvalueerd en teruggekoppeld worden naar het bewustzijn). Het is het element dat bij iedere vorm van transformatie nodig is. Vuur biedt de smid het vermogen om ijzer te smeden en dus de vorm te veranderen, de kok om voedsel te bereiden en het geschikt te maken voor consumptie. Het vuur van het hart transformeert onze gevoelens, het vuur van de geest onze gedachten. Zo dient het vuur bij evolutionaire ontwikkelingen.

Maar voor revolutionaire ontwikkelingen is het nodig dat de oude vorm geheel verdwijnt. De oude vorm zou de revolutionaire vernieuwing blokkeren en er zou geen plaats meer zijn voor de nieuwe vormgeving. Voor revolutionaire veranderingen is dan ook totale 'verbranding' nodig. De achterblijvende as is de vormloze

ideële essentie van wat in de oude vorm verscholen lag.

De dood betreft niets anders dan wat met de verbranding van de Phoenix wordt verbeeld. De dood treedt daar in, waar de oude vormgeving, de oude belichaming niet geschikt meer is om het daarin levende bewustzijn de mogelijkheid tot verdere ontwikkeling te bieden.

Het gaat hier nog steeds om een kosmische wet, die geldt voor alle leven. Het gaat hier dus niet alleen om de symbolische, maar ook om de fysieke dood.

De nieuwe vormgeving die bij revolutionaire ontwikkelingen tot stand komt, vereist niet alleen dat de oude vormgeving eerst geheel verdwijnt, maar zal ook altijd uit de essentie van de oude vormgeving voortkomen. In de symboliek van de Phoenix: de nieuwe gedaante rijst uit de 'as' van de oude op. In een taal die van het menselijke lot spreekt: we leven op basis van ons karma uit het verleden en bouwen in dit leven nieuw karma op. De fenomenale vormgeving sterft, de niet fenomenale geestelijke gesteldheid vervolgt zijn weg. De symboliek zegt ons in feite dat het nieuwe niet zomaar als bij toeval uit de lucht komt vallen, maar uit het oude voortkomt en dat het oude voorwaardelijk is voor het nieuwe. Daarom herrijst ook de nieuwe meester uit het graf van de oude en leeft deze in 'de zoon' voort. Het oude is er dus nooit voor niets geweest. God dobbelt niet, om met Einstein te spreken, en doet niets voor niets ontstaan noch vergaan.

Het bovenstaande beschouwt de dood en al wat zich tussen sterven en nieuwe geboorte afspeelt – ongeacht wat we ons daarbij voorstellen – als onderdeel van een permanent voortstuwend, spiraalsgewijs ontwikkelingsproces. Waar we spreken van de *quinta essentia*, het vijfde element van het leven, is dat dus inclusief de dood, zowel fysiek als symbolisch, en inclusief dat wat er zich tussen sterven en nieuwe geboorte voltrekt.

De Vlamme Ster is een pentagram en ge-

tuigt op drie manieren van die kwintessens des levens. Het is de geometrische figuur, die van het getal vijf getuigt (1), waarin de diagonalen elkaar snijden volgens de gulden snede (2) en waarvanuit – doors het spel met de diagonalen – tot in het oneindige zowel grotere als kleinere pentagrammen zich kunnen ontwikkelen (3).

De kwintessens des levens is per definitie in iedere levensvorm werkzaam, dus ook in iedere mens. Vanuit deze kwintessens in ons – en wij zeggen dan 'in onze Middenkamer' – voltrekt zich de eeuwig voortgaande levensontwikkeling aan ons wezen.

De letter G in het centrum van dit symbool moet natuurlijk verwijzen naar de geestelijke bron van het levensmysterie. Hij verwijst naar de Onnoembare. De vraag waar de letter G letterlijk naar verwijst, is dan ook in feite triviaal.

Door het pentagram een vlamme uitstraling te geven, wordt dit prachtige symbool levend en getuigt het zinderend van het Licht, van de hoogste frequentie waarin het levensmysterie zich aan ons geestesoog kenbaar kan maken.

Vandaar dat de catechismus zegt dat onze Middenkamer zijn licht ontvangt door het Eeuwige Licht, waarvan de Vlamme Ster het symbool is. Vandaar ook dat de catechismus stelt dat wie het Woord in zich terugvindt, het licht van de Vlamme Ster heeft hervonden.

Dit verklaart waarom er boven het graf van Hiram Abiff een Vlamme Ster schijnt. Het bewustzijn dat Hiram Abiff symboliseert en personifieert, is dan wel tijdelijk niet fysiek manifest, maar leeft aan gene zijde voort. Daar evolueert het de aardse levenservaringen en vanuit een door die evaluatie vernieuwd bewustzijn ([A]+ zal het weer in een aardse vormgeving gestalte aannemen. Het is dus niet alleen de acaciatak, maar ook de Vlamme Ster die er op wijst, dat er in de grafheuvel iets onsterfelijks verborgen ligt, dat leeft volgens kwintessens des levens.

Deze voortstuwende ontwikkeling van idee en vormgeving is universeel. Het gaat hier immers

om een kosmische wet, die geldt voor alle leven. Deze wetmatigheden gelden dus ook mensen, maatschappijen en gehele culturen. Het herrijzen van de Phoenix is als het herrijzen van de zon iedere morgen. Zoals de Phoenix uit zijn graf herrijst, herrijst iedere mens, iedere cultuur, in feite alles wat leeft telkens weer uit zijn graf en is het nieuwe leven als een zoon van het oude, de Vader. Zo vindt er ook een bewustzijnsontwikkeling in de mensheid als geheel plaats, die zich weer in fasen, in de gedaante van opeenvolgende culturen en opeenvolgende incarnaties uit. Culturen worden geboren en sterven in grote revolutionaire tijden weer uit. Nieuwe culturen komen op uit de as van oude. En dat alles heeft weer gevolgen voor de individuele mens, die van die culturen deel uitmaakt. Over die complexe samenhang spreekt – zoals later zal blijken – ons meesterritueel. We kunnen in ieder geval nu al uit het sterven van Hiram Abiff en de Gezel de conclusie trekken dat wat zij verpersoonlijken, niet meer levensvatbaar is en dat zij beiden in een nieuwe levensfase moeten herrijzen.

Om te gaan begrijpen waar zij beiden voor staan, moeten we eerst gedachten omtrent de bewustzijnsontwikkeling der mensheid als geheel ontwikkelen.

III - De bewustzijnsontwikkeling der mensheid; de geschiedenis van de zich transformerende ring

De hiervoor getrokken conclusie dat alles in de kosmos in een voortstuwende, spiraalsgewijze ontwikkeling van zowel de idee als de vormgeving verkeert, kunnen we ook simpeler formuleren door te stellen, dat alles ademt. En dat ademingsproces kan zich op allerlei verschillende manieren in het leven uiten in een voortdurende afwisseling van uit- en in-ademen, naar buiten treden en zich weer terugtrekken, toenemende en afnemende manifestatie, het aannemen van vormen en weer verdwijnen van die vormen, incarneren en excarneren, afdalen tot in de grootste verdichting - tot in het fysiek-

materiële, waar alles zich in vormen giet - en vervolgens weer van terugtrekking uit de fysiek-materiële vormenwereld terug naar werelden van geringere verdichting, toenemende differentiatie vanuit de oorsprong - de eenheid - uitmondend in de 'verbrokkelde' veelheid en vervolgens weer van een terugkeer tot de oorspronkelijke eenheid door integratie; een afwisseling dus van differentiatie en integratie.

Het fenomeen 'uitademing' manifesteerde zich reeds vanaf het moment waarop de grote kosmos zelf met de oerknal aan zijn proces van uitdijning begon. Terwijl onze astronomen zich de vraag stellen of dit proces van uitdijning oneindig voort zal gaan, eens zal stoppen of weer in een inkrimping zal overgaan, zegt de oeroude esoterische gedachtewereld dat de uitdijning eens tot stilstand komt en dat door 'inademing' al het bestaande eens 'in één machtige keer' weer terug zal keren naar zijn oorsprong. Eenieder die eens in de derde graad in de broederketen heeft gestaan, komt deze tekst bekend voor.

Dit beeld van uit- en in-ademen geldt voor alle fenomenen - groot en klein - in de gehele kosmos. Zo ademt volgens deze gedachtewereld ook ons planetenstelsel met daarin onze woonstee, de aarde. Ook ons planetenstelsel is door 'uitademing', door differentiatie, door uitdijning en afdaling tot in het fysiek-materiële geworden tot wat het nu is. Uit een gasvormige eenheid is door verdichting en afkoeling een 'verbrokkelde' veelheid aan planeten ontstaan. En zo zal ons planetenstelsel zich ook eens weer uit het fysiek-materiële terugtrekken en al wat daarin bestaat weer tot zijn oorsprong terugvoeren.

Daar waar het uitademingsproces terecht komt in de grootste verdichting, de fysiek-materiële wereld, treedt er een zodanige differentiatie in, dat alles 'verbrokkeld' schijnt. Mensen, dieren, planten, mineralen, aarde enzovoort, alles staat door de parameters tijd en ruimte in deze fysiek-materiële wereld ogenschijnlijk los van elkaar. Zuiver fysiek gezien is die 'verbrokkeling' ook een onloochenbaar feit. Maar het is niet de enige en vooral niet de ultieme waarheid om-

trent wereld en leven. Ons planetenstelsel en al wat daartoe behoort is oorspronkelijk en in hogere zin nog steeds één levend organisme.

Door de geleidelijk veranderende planetaire omstandigheden werden alle vormen van leven op aarde en dus ook onze 'voor-voor-voorouders' vanuit een onbewust beleefde eenheid – een soort 'paradijselijke' eenheid tussen al wat leeft – in een zich steeds duidelijker uitkristalliserende fysieke gescheidenheid geplaatst. Onze voor-voor-voorouders werden als het ware gedwongen zich met hun afzonderlijke fysieke lichamen te identificeren. Die ontwakende identificatie was een eerste vorm van vaag zelfbewustzijn. Anderzijds drong de hen omringende wereld zich ook in toenemende mate 'verbrokkeld' aan hen op. Het lichamelijke aspect van het leven ging meer en meer de aandacht vragen en het ontwakende bewustzijn ging het fysiek-materiële in toenemende mate als uitgangspunt voor het leven beschouwen. De mens van toen begon zich steeds meer op grond van de 'verbrokkeling' een wereldbeeld te vormen en daarnaar ook te handelen.

Wie echter op grond van een 'verbrokkeld' wereldbeeld handelt, handelt niet in overeenstemming met de hoogste waarheid omtrent zijn eigen wezen en de hem omringende wereld. Die hoogste waarheid is immers samenhang en eenheid. Vanaf het moment waarop de mens in zijn zelfbewustzijn ontwaakt, is daar dan ook direct het lijden. Immers, de kosmische orde zal overal waar niet naar zijn waarheid wordt gedacht en gehandeld, die onwaarheid doen gevoelen en corrigerend optreden. Waar de eenheid wordt verloochend en de orde wordt verstoord is lijden.

Lijden roept verlangen naar beëindiging van dat lijden op. Dit lijden is dan ook direct weer de prikkel om inzicht en bewustzijn te zoeken, teneinde het vermogen te ontwikkelen geluk en verlossing te bereiken.

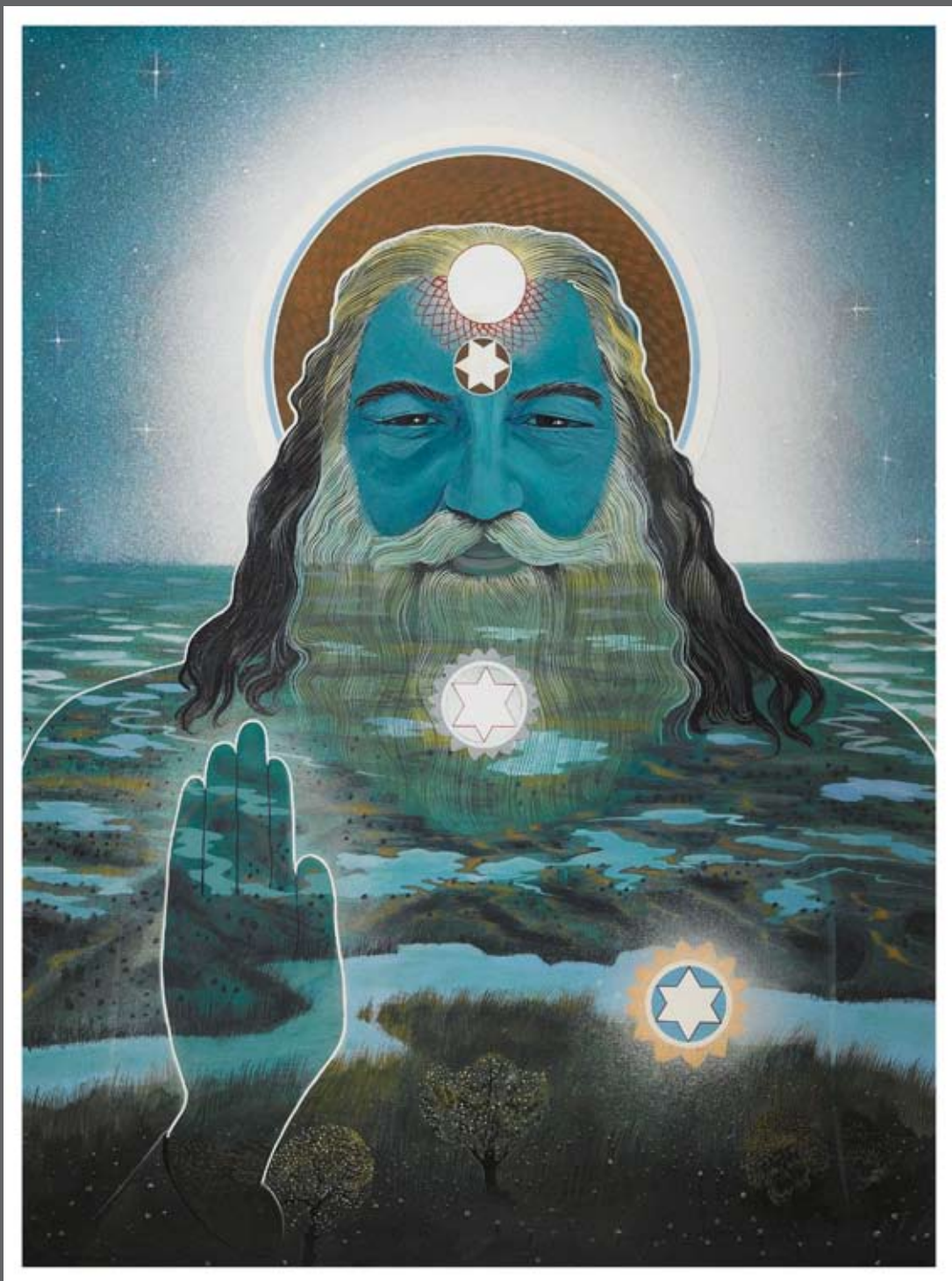
Door het lijden wordt de mens gedwongen zich de vraag te stellen: Wat doe ik fout? Door

het lijden zullen we langzamerhand ontdekken dat ons uitgangspunt onjuist is, dat het 'verbrokkelde' wereldbeeld, dat de vormgeving in de fysiek-materiële wereld niet de hoogste waarheid belichaamt. Dat daarbij de liefde het sleutelwoord is, zal duidelijk zijn, daar alleen de onbaatzuchtige liefde de fysieke gescheidenheid kan overbruggen en weer verbinden wat gescheiden is.

Zo ontstaat de idee dat de mensheid door veranderende planetaire omstandigheden een bewustzijnsontwikkeling doormaakt vanuit een onbewust beleefde 'paradijselijke' eenheid in een oerverleden tot een volbewust hervonden 'paradijs' in de visionaire toekomst. En die reis gaat de mens via het ontwaken en de opbouw van zijn individualiteit en door de werking van lijden en liefde. Het is onze reis van duisternis naar licht. Populair gezegd is het doel van de kosmische orde zichzelf verder te bevestigen door delen van het totale organisme tot een bewuste beleving van de 'paradijselijke' eenheid te voeren. Het bouwplan van de Opperbouwmeester des Heelals moet in de vorm van een tempel van levende bouwstenen gerealiseerd worden.

De bewustzijnsontwikkeling van de mensheid is op vele manieren symbolisch te beschrijven. Eén van de mooiste is de geschiedenis van de zich transformerende ring. Zij onthult diepgang en samenhang bij vele elementen uit onze ritus.

De Noord-Europese mythologie kent het beeld van 'het smeden van de ring' als symbool voor de mens, die in zijn zelfbewustzijn ontwaakt. Wanneer er een ring, een cirkel wordt getrokken, ontstaat het beeld van een van de omgeving afgesloten, geïsoleerde wereld met een middelpunt. Dat is precies wat er met de mens gebeurde, toen hij in zijn geïsoleerde fysieke identiteit tot zelfbewustzijn kwam. Hij begon een deel van de totaliteit te isoleren en als zijn persoonlijke wereld te beschouwen en hij voelde zich met zijn ontwaakte ego als het middelpunt van deze kleine persoonlijke wereld.

Pieter Torensma: *Chakra-Gurmukh* (1973), acryl op board, 60 x 80 cm. (Uit de kunstcollectie van de gemeente Leeuwarden)

Die ring werd gesmeed door de neveling, de mens die nog leefde op een aarde in nevels gehuld. De 'uitademing', de verdichting was nog niet zo ver gevorderd, dat de nevels tot rivieren en zeeën waren gecondenseerd als tegenwoordig. De zon, het licht en dus ook het bewustzijn der mensen was nog in nevels, in het onderbewustzijn gevangen. (Water is het element van het onderbewustzijn, zie kwadrant 2 in de figuur.)

Om deze afscheiding mogelijk te maken moest echter wel de 'paradijselijke' eenheid worden verbroken. In de mythe heet het, dat de liefde moest worden afgezworen. Dat is symbolische taal. De ontwakende mens wist nog van niets, kende dus ook de liefde nog niet. Hij zweert dan ook de liefde niet bewust af, maar verbreekt onbewust de samenhang en doet daardoor de liefde als samenbindende kracht geweld aan.

De in zijn cirkel, in zijn individualiteit ontwaakte mens gaat deze nu vullen met levenservaringen, kennis, inzichten, kwaliteiten, zwakten, macht, onmacht, enzovoort. Voor de mens in deze fase bestaan er twee duidelijke symbolische beelden: de jager en de held.

De jager tracht als het ware met de spankracht van zijn boog – de spankracht van zijn denkvermogen – en met zijn pijlen – zijn gedachteflitsen – levende dieren – objecten die van het leven getuigen – 'buit te maken'. De jager tracht als het ware zijn weitas te vullen met dat wat het leven hem te bieden en te vertellen heeft. Hij probeert wat zich buiten zijn ring bevindt binnen zijn belevingswereld te brengen. In talloze symbolische verhalen begint de held niet voor niets als jager zijn weg door het leven.

Maar ook de held is een symbool voor de mens in zijn zoektocht naar zelfontplooiing.

Het proces van 'het smeden van de ring' verloopt natuurlijk geleidelijk. Eerst is de scheidende werking van de ringomtrek nog maar gering. Maar naar mate het jagerdom toeneemt, wordt de scheiding tussen individu en omgeving steeds groter. De omtrek van de ring wordt

een steeds grotere scheidingswand; hij wordt steeds 'harder' en 'ondoordringbaarder'. Hoe beter gejaagd, hoe sterker de mens zich in zijn individualiteit van zijn omgeving onderscheidt. Het streven naar heldendom is een streven om zich van zijn medemensen zo krachtig mogelijk te onderscheiden. Daarom staat ook de held voor de mens die de inhoud van zijn ring weet te ontwikkelen.

Het gaat om een bewustzijnsontwikkeling vanuit een oorspronkelijk niets bewust weten. Dus moet ook de liefde – niet te verwarren met de instinctieve, seksuele drift – eens voor het eerst worden ontdekt. De liefdeskracht, de verbindende kracht tussen al wat leeft, is echter – zij het onbewust – door al het streven van de jager en de held steeds meer weggedrukt. Maar tegelijkertijd bouwt de liefde in het verborgene een reactiekracht op. Het is als met een veer: rekken we die op, dan neemt de neerwaarts strevende kracht overeenkomstig toe. Daar waar jagerdom en heldendom hun hoogtepunt bereiken, is de samenhang, de liefde per definitie tot het uiterste verdrukt. De veer is tot het uiterste opgerekt en de neerwaarts strevende kracht heeft de grootste reactiekracht opgebouwd. Waar jagerdom en heldendom hun hoogtepunt bereiken, keert de naar vereniging strevende liefdeskracht per definitie terug. Het heldendom wordt als het ware onverwacht overvallen door een nog nooit eerder bewust beleefde kracht, waartegen zelfs het tot dan superieur geachte heldendom niets kan inbrengen.

De Noord-Europese mythologie kent voor de beschrijving van dit keerpunt in de bewustzijnsontwikkeling van de mens de legende van Tristan en Isolde. Tristan is de absolute held in een cultuur waar heldendom tot op dat moment de hoogste deugd is. Hij en Isolde worden overvallen door een nieuwe betoverende, grote kracht, die in hun beider culturen nog niet wordt gekend en die tot een nieuwe deugd zal worden: de liefde. Ze mogen eerst sterven als hun unieke ervaring als een legende gaat voortleven bij diegenen die achterblijven

en deze nieuwe kracht eveneens moeten gaan ontdekken en in hun leven moeten leren in te passen. De boodschap voor het bewustzijn der mensen is: besef dat er een grote, aan heldendom complementaire kracht bestaat, die al wat gescheiden is weer verbindt.

Als de liefde in ons leven komt ontdekken we dat een ander wezen, dus iets wat zich buiten onze ring bevindt, een wezenlijk deel van ons eigen wezen uitmaakt, een verbinding heeft met wat zich binnen onze ring bevindt. Dat zo iets mogelijk is, had de jager of held zich voor de ontdekking van de liefde niet kunnen voorstellen. Zijn wereld bestond tot dan toe immers alleen uit wat zich binnen zijn ring bevond.

Als de liefde in ons leven komt slaan we symbolisch een bres door de inmiddels keihard geworden ringomtrek om de verbinding tussen het innerlijke van de ring en het wezen daarbuiten mogelijk te maken.

Door de harde lessen van het leven en de le- ring van grote meesters als Boeddha en Christus, voelt de mens nu steeds sterker de noodzaak dat de liefde niet één medemens maar steeds meer mensen en uiteindelijk al wat leeft moet betreffen. We moeten er toe komen steeds meer bressen door de ringomtrek te slaan om ons ten slotte met al wat leeft in liefde te verbinden. Uiteindelijk zal de gehele ringomtrek door on- eindig vele bressen verdwijnen.

De mens die zo ver gevorderd is in zijn be- wustzijnontwikkeling, heeft zich in liefde 've- eenzelvigd' met al wat leeft. Hij voelt zijn 'zelf' vereend met alle wezens buiten zijn oorspron- kelijke ring. Zijn middelpunt bevindt zich door deze vereenzelviging nu overal. Deze mens heeft zijn oorspronkelijke ring getransformeerd in 'de ring des meesters', waarvan het kenmerk is dat de omtrek nergens meer is en het mid- delpunt overal. Het is een oeroud symbool voor het goddelijke en tegelijkertijd voor de mens die zich tot het goddelijke heeft verheven.

De gehele bewustzijnsontwikkeling der mens- heid verloopt via elkaar opvolgende culturen.

Daarbij is steeds sprake van voorhoede- en ach- terhoedeculturen. Zo zijn er bijvoorbeeld tijden geweest waarin bij de Eufraat en de Tigris grote culturen waren en Europa nog barbaars was. Gedurende de afgelopen eeuwen hebben alle grote ontwikkelingen zich in Europa vol- trokken. Het gaat hier om de grote lijn. We proberen de weg te schetsen die de voorhoede der mensheid in de tijd maar dus ook steeds op aarde 'verhuizend' aflegt.

Mythen en legenden verbeelden een bepaalde fase in de bewustzijnsontwikkeling van de mensheid. Zij ontstaan steeds op het moment waarop in een bepaalde cultuur wordt voor- voeld wat de komende tijd gaat brengen. Door de aanwezigheid van een mythe zoals in het meesterritueel, is er dan ook sprake van een historische dimensie. De aanwezigheid van historische figuren als Salomo en Hiram van Tyrus en een historische gebeurtenis als de bouw van de Tempel van Salomo, brengen ons naar een bepaalde tijd en plaats in de geschie- denis, waarin hetgeen de mythe verhaalt voor het eerst in die cultuur manifest wordt ervaren en vaak ook bepalend wordt voor de kleur van die cultuur.

Geldt het een voorhoedecultuur, dan gelden de in de mythe verbeelde ervaringen de voorhoede van de totale mensheid, geldt het ervaringen die voor het eerst een mens ondergaat. Geldt het een cultuur van 'laatbloeiers', dan is er sprake van een soort herhaling, zij het in een andere culturele kleuring. Zo zijn de Griekse mythe van Theseus en Ariadne en de Noord-Europese mythe van Tristan en Isolde identiek, alleen van verschillende datum. De Griekse cultuur was een echte voorhoedecultuur; de mythe van Theseus en Ariadne is van oudere datum dan die van Tristan en Isolde.

Dat later en natuurlijk niet alleen in de voor- hoedecultuur, maar ook in andere zich later ontwikkelende culturen nog vele mensenzielen de betreffende fase van bewustzijnsontwikke- ling zullen moeten doormaken, spreekt vanzelf; niet iedereen behoort tot de voorhoede. Daar- om bezitten mythen ook een actualiteit gedu-

rende vele culturen en eeuwen, namelijk net zolang totdat zelfs de achterhoede der mensheid de betreffende fase heeft doorgemaakt. Zo kunnen bepaalde mythen ook niet meer actueel zijn. Hoe zwak dan ook, iedere mens heeft zijn ring inmiddels wel gesmeed.

Het bovenstaande geeft ons wederom de gelegenheid om diverse symbolische elementen uit onze ritus een logische verklaring te geven. De meester des levens heeft zijn bewustzijn ontwikkeld tot het geestelijke niveau van het verheven wezen achter het oorspronkelijke paradijs. Hoe wij dit hoge wezen noemen is onbelangrijk. Waar het om gaat is een uitiem bewustzijnsniveau. Het is het heilige, 'hele', alles omvattende bewustzijn, dat zich openbaart als de meester met zijn 'ontvangende' Winkelhaak zich richt naar de 'uitstralende' Passer van het goddelijke, dat alles omvat. Daarom heerst er tussen Passer en Winkelhaak de alles omvattende heelheid of heiligheid.

Daarom is voor de meester de broederketen meer dan de band met de medemens, maar het symbool van de eeuwige samenhang tussen alle delen van de ganse schepping. De tekst van de Eerwaarde Meester in de broederketen is hierin ondubbelzinnig. Maar bovendien wordt daarin gewezen op het 'ademingsproces', waar zelfs de kosmos als geheel aan onderhevig is.

Een boom reikt met zijn takken en kruin naar de hemel en dringt met zijn wortels tot diep in de aarde. Een boom maakt zo door zijn fysieke gestalte duidelijk hoe leven daar is, waar geest en stof in wisselwerking met elkaar staan. De stam van de boom is als het ware de vertikaal tussen [A] en [B] in de figuur. Waar de indi- aan zich een kind van moeder aarde voelt en een adelaarsveer op zijn hoofd draagt om zijn verbinding met de Grote Geest uit te drukken, wordt dezelfde gedachte uitgedrukt.

Maar een boom is niet alleen een symbool voor de verbinding tussen hemel en aarde, tussen geest en stof. Een boom staat ook vaak symbool voor een soort leefgemeenschap. Enerzijds

is een boom namelijk een éénduidig levend organisme, anderzijds bestaat hij uit vele takjes en blaadjes. Daarom kennen vele culturen ook een boom als symbool voor de paradijselijke eenheid, waarin alle oneindig vele levensvormen samen ook één leefgemeenschap vormen.

Een boom kan daarom zo prachtig als symbool dienen om zowel de hoogste kosmische wet – de permanente wisselwerking tussen geest en stof – als de samenhang tussen alle leven uit te drukken. In de catechismus van ons Mees-territuaal wordt van de Boom des Levens gesproken. De acacia is natuurlijk als alle leven ontsproten aan de Boom des Levens. Maar hij wordt vooral vanwege zijn harde en duurzame hout als symbool gezien voor de onverganke-lijkheid van het leven.

De mens is – gelijk al wat leeft – uit het Hoog- ste Wezen voortgekomen en is symbolisch dus diens zoon. In de zoon, die meester des levens is geworden, leeft nu het bewustzijn van de Va- der voort.

De woonstee van een god noemen we van oudsher een tempel. De meester heeft zichzelf, zijn 'werkplaats' tot een tempel van goddelijk bewustzijn gemaakt. Die tempel des meesters is uiterlijk anders dan die van zijn vader, maar innerlijk een 'spiegeling' daarvan. De meester is een 'microkosmos' geworden, die innerlijk identiek is aan de 'vaderlijke' 'macrokosmos' waaruit hij is ontsproten. Daarom bevindt onze werkplaats zich niet alleen in ons inner-lijk, maar strekt hij zich tegelijkertijd naar alle windstreken uit en reikt hij van het middelpunt der aarde tot aan het azuren hemelgewelf met zon, maan en sterren.

Werd de eerste helft van de bewustzijnsont- wikkeling vooral gekenmerkt door het streven om de eigen innerlijke wereld van de ring te verrijken met datgene wat vanuit de ons om- ringende wereld valt te verwerven – de jager die zijn weitas probeert te vullen –, zo wordt de tweede helft van de bewustzijnsontwikkeling gekenmerkt door het tegengestelde streven, door de wil om vanuit de eigen innerlijke rijk-

dom de ons omringende wereld met liefde te 'verrijken'. Gedurende de eerste helft van de bewustzijnsontwikkeling gaat het dus om arbeid vanuit de buitenwereld, gedurende de tweede helft om arbeid vanuit de innerlijke binnenwereld. Daarom is de reis des meesters rond de Middenkamer en vindt het proces dat de Gezel tot meester maakt in de Middenkamer plaats. De hedendaagse mens is zo vertrouwd met het vermogen zich zowel met de buitenwereld in verbinding te zetten als in zijn eigen innerlijke belevingswereld af te dalen, dat hij zich niet realiseert dat dat niet altijd zo is geweest. Gedurende de eerste helft van de bewustzijnsontwikkeling leeft de mens weliswaar geheel vanuit zijn eigen ring, maar ervaart hij alle impulsen die hem beroeren als van buiten zijn ring komend. De innerlijke belevingswereld heeft hij nog niet ontdekt. Hij bezit een innerlijke instinctieve belevingswereld, maar nog niet het vermogen om in de eigen verbeelding creatief werkzaam te zijn.

Al wat de mens overkomt – in goede of kwade zin – wordt als van buiten het eigen wezen afkomstig ervaren. Daarom heeft de mens in vroeger tijden altijd buiten zijn eigen wezen bestaande goden verantwoordelijk geacht, niet alleen voor de schepping en voor de natuurkrachten, maar ook voor menselijke ervaringen als deugd en ondeugd, wraakgevoelens en liefde, inspiratie, wijsheid en leugen.

De voorchristelijke tragedieschrijver Aischylos laat zijn held Agamemnon nog met de wraakgodinnen buiten hem spreken, de god Amor overvalt de mens nog 'van buiten' met zijn liefdespijlen, de godin Athene brengt hem de wijsheid en Hermes en Iris reiken hem als boden der goden inspiratie aan. Dat wordt 'halverwege' de bewustzijnsontwikkeling der mensheid anders. Boeddha leert ons om vanuit ons innerlijk tot vereenzelviging met de ander te komen. Christus zet ons aan het goddelijke in onszelf te gaan zoeken. De liefde leert ons hoe de ander ook in onszelf leeft. De psychiatrie, die pas van heel recente datum is, leert ons

hoe wraakgevoelens, driften en allerlei andere onderbewuste krachten in onszelf leven en ook door onszelf innerlijk geneutraliseerd kunnen worden. Het omslagpunt valt dan ook samen met de ontdekking van de liefde, die de mens voor het eerst doet ervaren dat iets buiten zijn ring ook in hemzelf te vinden is.

Om misverstanden te voorkomen, moeten we ons wel realiseren dat de ingewijde zielen deze ontdekkingstocht van de innerlijke wereld al eerder hadden ondergaan. Alles wat hier aan ontwikkelingen wordt beschreven, geldt de gewone mens die de natuurlijke bewustzijnsontwikkeling doormaakt, en niet de ingewijde enkelingen, die in alle grote culturen al eerder van innerlijk weten hebben getuigd. Dat brengt ons tot ingewijden en esoterie.

IV - Ingewijden en esoterie

De hiervoor besproken bewustzijnsontwikkeling legt de mensheid als geheel gedurende de vele eeuwen en eeuwen van zijn bestaan op een natuurlijke wijze af. Alleen onnatuurlijke methoden kunnen 'geforceerd' en 'shoksgewijs' tot vroegtijdige inwijding leiden.

De mensheid was aan het begin van zijn bewustzijnsontwikkeling nog een onbewuste, nauwelijks geïndividualiseerde massa en dus nog niet in staat zichzelf te leiden. Populair gezegd: om de orde te bewaren, waren er hoog ingewijde enkelingen nodig, die aan die massa volledig autocratisch leiding konden geven. Op een of andere kunstmatige wijze moesten deze enkelingen het noodzakelijke inzicht kunnen verwerven om als koningen, priesters en hun raadgevers te kunnen functioneren. Daartoe dienden de mysteriescholen, waar door een vast ritueel dit inzicht 'versneld', op 'onnatuurlijke' wijze – populair gezegd door schokeffecten – kon worden bijgebracht.

Naarmate de afdaling in de verdichting verder schreed, groeide het zelfbewustzijn der 'gewone' mensen. De verwijdering van de geestelijke wereld nam overeenkomstig toe. Het werd daarvoor ook steeds moeilijker om de geest open

te stellen voor de goddelijke inspiratie. Om ingewijd te worden moesten de schokeffecten dan ook steeds heviger worden om de steeds groter wordende kloof te overbruggen. Anderzijds werd het geopenbaarde met toenemend zelfbewustzijn begrepen.

Verreweg de meeste mensen waren geestelijk en psychisch nog lang niet sterk genoeg om de grote openbaringen omtrent het krachtenspel dat wereld en leven stuurt, te kunnen verwerken. Daarom werd deze kennis slechts aan enkelingen geopenbaard die sterk genoeg werden geacht, en in de beslotenheid van de mysterie-scholen bewaard. Het is dan ook met recht dat de kerken de mensen tot in onze tijd hebben gewaarschuwd zich niet met het occulte bezig te houden. Wie met een te wankel geest kennis maakt met levensopenbaringen, die al zijn zekerheden onderuit halen, kan krankzinnig worden. De mystieke openbaringen konden zo overdonderend zijn dat de schok niet alleen tot geestelijke gestoordheid maar zelfs tot de dood kon leiden.

Het zijn de oude Grieken geweest die hun woord voor *innerlijk - esoterikos* - met deze oude kennis hebben verbonden. Het betreft kennis die niet door de oppervlakkige rede, maar alleen vanuit het diepste innerlijk van de mens begrepen kan worden. Het gaat hier om innerlijke, esoterische kennis. Het gaat hier om het geheim dat je alleen kunt vertellen aan hem die het reeds kent.

V - Salomo en de bouw van de tempel

Naarmate de afdaling in de verdichting verder schreed, groeide het zelfbewustzijn der 'gewone' mensen. De kennis der ingewijden werd dan ook met steeds meer dagbewustzijn begrepen. De ingewijde mens was van zijn kant als nooit te voren bij machte zijn inzichten op het volk over te brengen.

Die wijsheid maande om tot de bouw van een tempel te komen, opdat het goddelijke zich onder de mensen zijn woonstee zou kiezen.

In symbolische verhalen is de 'regerende' geest in een volk of cultuur de koning. Dat onze mythe verhaalt dat reeds koning David het voor-nemen had zo'n tempel te bouwen, geeft aan dat dat streven in die tijd in zijn volk en cultuur begon te dagen. Maar David was nog ver-wikkeld in oorlogen. De symboliek zegt ons dat er nog te veel driften waren, waardoor er nog niet voldoende innerlijke rust was om daadwerkelijk tot het bouwen van de beoogde tempel te kunnen overgaan. Die rust kwam één fase later, symbolisch uitgedrukt tijdens het koningschap van diens zoon Salomo. Door die innerlijke rust kon Salomo ook het symbool van de hoogste wijsheid worden: de ingewijde kennis werd niet meer door driften verstoord en kon opbloeien in een cultuur waarin de mens als nooit te voren tot zelfbewustzijn was gekomen. Daarom kon Salomo de bouw van de tempel daadwerkelijk aanvangen.

Hij bood de 'Wijsheid', Hiram van Tyrus bood de 'Kracht' in de vorm van de natuurlijke materialen. Hiram Abiff was de bouwmeester, die bij machte was 'Wijsheid' en 'Kracht' te integreren. Hij wist hoe de idee voor de bouw in aardse materialen vorm te geven. Hij wist 'Schoonheid' te realiseren.

Het is dezelfde tijd en regio die ook in de meeste andere symbolische verhalen worden genoemd als het gaat om de overgang naar de Europese cultuur. Vanuit oude culturen in het Nabije Oosten, zoals Egypte en Troje, komt de nieuwe cultuur van Europa via Griekenland tot stand.

Zonder de confrontaties met het aardse leven is ontwikkeling van bewustzijn niet mogelijk. Alleen door arbeid op dit ondermaanse leren we hoe we ideeën vorm kunnen geven. In de dualiteit Salomo-Hiram van Tyrus verpersoonlijk Tyrus meer het aardse aspect van bestaan. Daarom is Hiram Abiff uit het land Tyrus afkomstig.

Eerder wezen we er al op dat in een ver verleden door verdichting ook ons planetenstelsel eens uiteenviel, waardoor de afzonderlijke

planeten ontstonden. Zo kwam er ook het moment waarop de ‘verbrokkeling’ onze aarde trof en deze los kwam te staan van de zon. Voor onze aarde en alle leven daarop was dat alsof de zon hen verliet. In de symboliek van Mozarts *Zauberflöte* heet het, dat de Zonnegod stierf. Moeder aarde werd weduwe. Zo ook de koningin van de Nacht in *Die Zauberflöte* na de dood van de Zonnekoning. Dat Hiram Abiff een kind der weduwe heet, betekent dat hij een volkomen aardse mens was, die door noeste arbeid tot zijn grote kunstenaarschap was gekomen. Alleen in een maatschappij van individuele mensen die uit eigen vrije wil een bouwsteen voor de tempel wensen te zijn, kan het hoge ideaal van de tempel van levende bouwstenen worden gerealiseerd. Zover is de menselijke ontwikkeling ten tijde van Salomo nog niet. Het visionaire ideaal ging dagen en daarom ontstond toentertijd het voornemen tot de bouw. Maar de mensenwereld werd nog autocratisch geleid. Daarom moest de bouw komen stil te liggen. De mens moest eerst tot volkomen zelfstandigheid geraken, alvorens hij uit eigen vrije wil kon besluiten om een bouwsteen van de tempel te worden.

VI - Het tijdperk van de grootste verdichting en de teloorgang van oude wijsheid

We grijpen weer terug op de idee dat ook ons planetenstelsel met daarin onze aarde ‘ademt’. Halverwege de gehele ademtocht – in de fase waarin de uitademing eindigt en de inademing aanvangt – zal er van een uiterste verdichting sprake zijn. In die fase van ‘de grootste verdichting’ bevindt alle leven zich in een extreme vermaterialisering. Het individu is tijdelijk extreem in zijn fysieke identiteit opgesloten met alle consequenties van dien.

De aanvang van dit ‘tijdperk van grootste verdichting’ – voorwaar een groots moment in de gehele bewustzijnsontwikkeling der mensheid – wordt door de dichters vaak schetsmatig en symbolisch verbonden met de ondergang van de laatste, door ingewijden autocratisch geleide

culturen zoals Troje en Egypte en de opkomst van de Grieks-Romeinse cultuur. Het valt volgens deze ideeënwereld globaal gezien dus samen met onze Europese cultuur, die met de Grieken en Romeinen begon en tot in onze tijd voortduurt.

Het gaat hier om een planetair gebeuren. In die zin gelden de consequenties van deze extreme afdaling in de verdichting voor alle leven op en in onze gehele aarde. Maar voor de eenvoud beperken we onze beschouwing niet alleen tot de mensheid, maar ook nog tot alleen de ‘voorhoede’ der mensheid. We beperken onze beschouwing tot die menselijke cultuur, die als eerste en het sterkst de gevolgen van de planetaire veranderingen laat zien.

Zoals de voorhoede der mensheid in de hieraan voorafgaande fasen via de elkaar opvolgende culturen over de aarde verhuisde, verhuisde ze nu naar Europa. Zoals de voorhoede zich eens in India, Perzië of tussen de Eufraat en de Tigris bewoog, zo ontwikkelde deze zich in de afgelopen 2500 tot 3000 jaar in Europa.

Extreme verwijdering van de geestelijke wereld, hoogste individualisatie, objectivering, een grote oriëntatie op het materiële en fysieke – dat verklaart de opkomst van de kunsten en wetenschappen, die wijsheid in fysiek-materiële vormen trachten vast te leggen – het zijn allemaal kenmerken van de Europese cultuur, die in feite de logische gevolgen zijn van een planetair proces.

De kenmerkende aspecten ontwikkelen zich na de Middeleeuwen vanaf de Renaissance nog extremer. De verwijdering van de geestelijke wereld wordt nog groter, totdat God zelfs openlijk dood wordt verklaard en alles wat met oude wijsheid verbonden is, wordt afgedaan als onrealistische onzin. Zo is de Verlichting zowel een hoogtepunt als een dieptepunt. Voor de ratio en de individualisering van de mens is het een hoogtepunt. Voor de religiositeit, het universele denken en het besef dat alle leven vanuit geest leeft en met elkaar verbonden is, is het een dieptepunt. Winst en verlies zijn rela-

tieve begrippen. In hogere zin heeft alles voor de procesgang en realisatie van het grote bouwplan zijn zin en gebeurt er niets voor niets, ook al is dat voor onze menselijke beleving vaak niet te begrijpen en moeilijk te aanvaarden.

Gelijk de gehele bewustzijnsontwikkeling der mensheid tot op heden via elkaar opvolgende culturen is verlopen en de voorhoede steeds over de aarde verhuisde, zo vertoont ook de Europese cultuur, zij het op kleinere schaal, diverse fasen en heeft het centrum zich steeds over Europa verplaatst.

Symbolische verhalen, die aspecten van deze grote Europese cultuurperiode beschrijven, beginnen altijd met een symbolische verbeelding van de teloorgang van oude wijsheid in de voor-geschiedenis. Alleen al in talloze toneelstukken van Shakespeare is sprake van een voor-geschiedenis, waarin een oude wijze en goede vorst sterft of wordt verbannen door toedoen van een machtsbeluste, rationele, de wereld van de geest en het hart verdringende usurpator. Zo ook in Goethes vervolghet verhaal op Mozarts *Zauberflöte*. Door toedoen van de zinnelijke, egoïstische Monostatos is het kindje van het ingewijde paar Tamino-Pamina – dus wat uit inwijding voortkomt – in een kistje terecht gekomen, waarvan de sleutel tijdelijk verloren is. Het zijn steeds mannen met een heel groot ego, een grote hang naar materieel bezit en rationaliteit. Ze hebben weinig affiniteit met wat verenigt, zoals religiositeit en liefde. Geen wonder, want de aarde verkeert in de grootste verdichting en ‘verbrokkeling’ en zuigt dus ook de op die aarde levende mens extreem in zijn ego, in het fysieke en het materiële.

In het ene verhaal wordt de aanvang van alle gebeurtenissen heel algemeen gehouden en is er alleen sprake van het verloren gaan van oude wijze leiding. In andere verhalen wordt de aanvang van de dramatische handeling historisch concreter aangegeven: de val van Troje, het einde van de Egyptische cultuur of de aanvang van de Griekse en Romeinse cultuur. En zo ook de moord op Hiram Abiff in ons meesterritu-

aal. De tijd- en plaatsmarkering komt globaal overeen met de andere verhalen: circa 3000 jaar geleden in het Midden Oosten.

Deze teloorgang van oude wijsheid is op twee manieren te verklaren:

Door de extreme afdaling in het fysieke raakt de mens als nooit tevoren van de geestelijke wereld verwijderd. De oeroude wijsheid van de mysteriescholen lijkt steeds meer onrealistische onzin. Vanuit de materiële wetenschappen en de aards georiënteerde ratio is dat alles immers onverklaarbaar. Maar er is ook nog een andere verklaring.

Het fenomeen van de ingewijden was noodzakelijk zolang de massa nog niet voldoende ge-individualiseerd was. Maar net zoals kinderen eens voldoende ontwikkeld zijn om los van hun ouders op eigen benen te gaan staan, zo moest ook eens de massa, toen de individualisatie daarin voldoende gerijpt was, de kans krijgen zich van de ingewijden los te maken. De absolute religieuze inzichten, kennis en autocratie der ingewijden gingen in toenemende mate de opkomende individualisering van de massa in de weg staan en móesten vanwege die reden dus ook verdwijnen.

Met ‘hoge moed’ begint de mens nu individueel en op eigen kracht naar wijsheid te zoeken. Maar hij slaat gedreven door zijn ego door. Zijn hoge moed wordt tot hoogmoed. Met hoogmoed gaat hij aan de meester des levens voorbij. En deze ontwikkeling wordt gesymboliseerd met de drie ‘boze’ gezellen.

Er is sprake van drie gezellen. Het getal drie geeft aan, dat het de mensheid als geheel betreft. Dat het gezellen zijn, geeft aan, dat het om ‘de mensheid in zijn gezellenfase’ gaat. De jeugdfase, de leerlingfase, waarin de mensheid door de ingewijden werd geleid, is voorbij. Men gaat individueel alles explorerend zijn eigen weg de wijde wereld in.

De gezellen die Hiram Abiff neerslaan, verpersoonlijken dan ook de mensheid als collectief, die als gevolg van de voortschrijdende

bewustzijnsontwikkeling 'op eigen benen' wil gaan staan en zich daarom losmaakt van zijn autocratische, ingewijde leiders. Daarmee verliest de mens hun hoge, esoterische wijsheid. Anderzijds getuigt dit streven naar zelfstandigheid van hoge moed.

Vanwege de enorme egovorming, rationalisering en extreme vermaterialisering verwordt die hoge moed tot hoogmoed en verwijderd de mens zich steeds meer van de geestelijke wereld. De mensheid verliest het gevoel en respect voor de wereld van de geest en denkt zich hoge wijsheid met platte, aardse rationaliteit en op gemakkelijke wijze 'gewelddadig' te kunnen verwerven. Alle poorten waardoor hogere wijsheid zich kan uiten, worden gewelddadig en hoogmoedig gesloten.

Met de vierentwintigdelige maatstok wordt bij de zuiderpoort het keelchakra dichtgeslagen. Het keelchakra verschaft ons het vermogen om ons creatief, sprekend en zingend te uiten. Dat vermogen komt het meest tot uiting in het symbolische zuiden, in het volle leven, waar de zon op volle middag op zijn hoogste punt staat. Het is daar waar de schoonheid van de kunsten en dus ook van de Koninklijke Kunst zich optimaal en stralend kan uiten.

Kunsten getuigen in hun vormgeving altijd van ordening. De kunstenaar gebruikt de vierentwintigdelige maatstok om de voor schoonheid voorwaardelijke ordening aan te brengen. Van dat vermogen hebben de grootste kunstenaars van de Europese cultuur ook steeds getuigd in hun kunstwerken. Zij waren dan ook de ingewijden 'incognito' gedurende het tijdperk van de grootste verdichting. Maar het volk leeft niet volgens de wetten der schoonheid. Het 'brult' vanuit zijn keelchakra, maar scheidt geen geordende schoonheid.

Met een winkelhaak wordt bij de westpoort het hartchakra dichtgeslagen. De winkelhaak dient om in de rechte verhoudingen in het leven harmonie te brengen. Dat is een hartsgesteldheid, die we in het westen hebben te realiseren. Ook voor die verfijning sloot de hoogmoedig

geworden rationele mens zich door een grove levenswandel en levensbeschouwing af.

Met een hamer worden bij de oosterpoort de bovenste chakra's van hoofd en kruin dichtgeslagen, waarmee de doorstroom van inspiratie en het hogere abstracte denken wordt geblokkeerd. De 'platte' rationele filosofie gaat als met een botte hamer de geïnspireerde esoterie in twijfel trekken en tenslotte geheel verloochenen. De innerlijke kennis, de esoterie verdwijnt van het toneel en sterft.

De drie plaatsen, waarop de meester wordt getroffen corresponderen met de trits Wijsheid, Kracht en Schoonheid, maar dan in omgekeerde volgorde. De logica daarvan is, dat door verdichting en verharding eerst de verfijning om schoonheid te creëren wordt verloren. Vervolgens neemt de warmte kracht van het hart af. Tenslotte verwordt wijsheid tot platte rationaliteit.

VII - De terugkeer van de oude wijsheid der ingewijden in iedere mens

Na het tijdperk van de grootste verdichting moet er natuurlijk weer een opgang komen dat al het bestaande op aarde na de 'uitademing' weer tot de 'inademing', na de differentiatie en 'verbrokken' weer tot de integratie begint te voeren. Als de Europese cultuur inderdaad samenvalt met het tijdperk van de grootste verdichting, dan moet in de toekomst de spiritualiteit weer terugkomen en tot integratie leiden. Zo spreken ook alle grote mystieke dichters in hun idealistische en hoopvolle verhalen. Shakespeare laat ons zelfs in de laatste minuten van zijn tragedies een glimp van een hoopvolle toekomst zien; laat staan in zijn komedies. Telkens is er sprake van de hoopvolle gedachte, dat de oude wijsheid eens zal terugkeren. Maar die wijsheid is dan niet alleen voorbehouden aan enkelingen, maar voor iedereen beschikbaar. En die wijsheid behoeft niet meer op onnatuurlijke wijze in een mysterieschool verworven te worden, maar moet op natuurlijke wijze door iedere mens in het gewone leven veroverd worden.

De mensheid is in de gezellenfase van zijn ontwikkeling tot hoogmoed geraakt en heeft de ingewijde meester Hiram Abiff vermoord. Dat moest gebeuren, anders had de individuele mens nooit tot volkomen zelfstandigheid kunnen komen. Maar dat betekent ook dat hij daardoor een hele zware levensles ondergaan moet: de weg langs de buitenste duisternis. Hij staat nu immers geheel op zichzelf teruggeworpen in het leven, zonder de geleidende, 'ouderlijke' wijsheid, die hij voorheen nog altijd naast zich had. Nu die uiterlijke wijsheidsbron is weggefallen, moet hij die wijsheid in zichzelf gaan ontdekken. Een andere mogelijkheid is er niet.

Zolang de mens inzicht, leiding en wijsheid van 'buiten' door ingewijde leiders werd aangeboden, was er geen prikkel om de innerlijke bron aan te boren. Nu die uiterlijke bron is weggefallen en duisternis en lijden hem 'van buiten' treffen, ontstaat als vanzelf vanuit die nood de prikkel om in het eigen innerlijk iets ter leniging te zoeken. Het onderbewuste wordt aangeboord, waarin niet alleen alles te vinden is wat nog nimmer in het dagbewustzijn is ontwaakt, maar waarnaar we ook alles wegdrücken wat we vanuit allerlei emoties willen vergeten en uit het dagbewustzijn verbannen. Zo is ook de herinnering aan de moord op Hiram Abiff naar het onderbewuste verbannen. Die herinnering wordt nu door ons Geweten weer naar het dagbewustzijn teruggebracht. Als dan zelfs het oosten leeg blijkt, is de nood optimaal.

Ons Hoger Zelf, de stem van inspiratie, nodigt ons uit alles te beproeven om de meester weer te vinden. We zijn tot het besef gekomen dat ons ego, onze hoogmoed tot de dood van de meester heeft geleid. Die hoogmoed van het verlangende lagere ego moeten we laten varen en omzetten in de overgave aan het hogere in onszelf, dat door de Eerwaarde Meester wordt verpersoonlijkt.

Wie dit gaat inzien, gaat de mysterieuze leiding vanuit het Hoger Zelf in zijn eigen wezen waarnemen. Dit hoogste gezag in ons wezen,

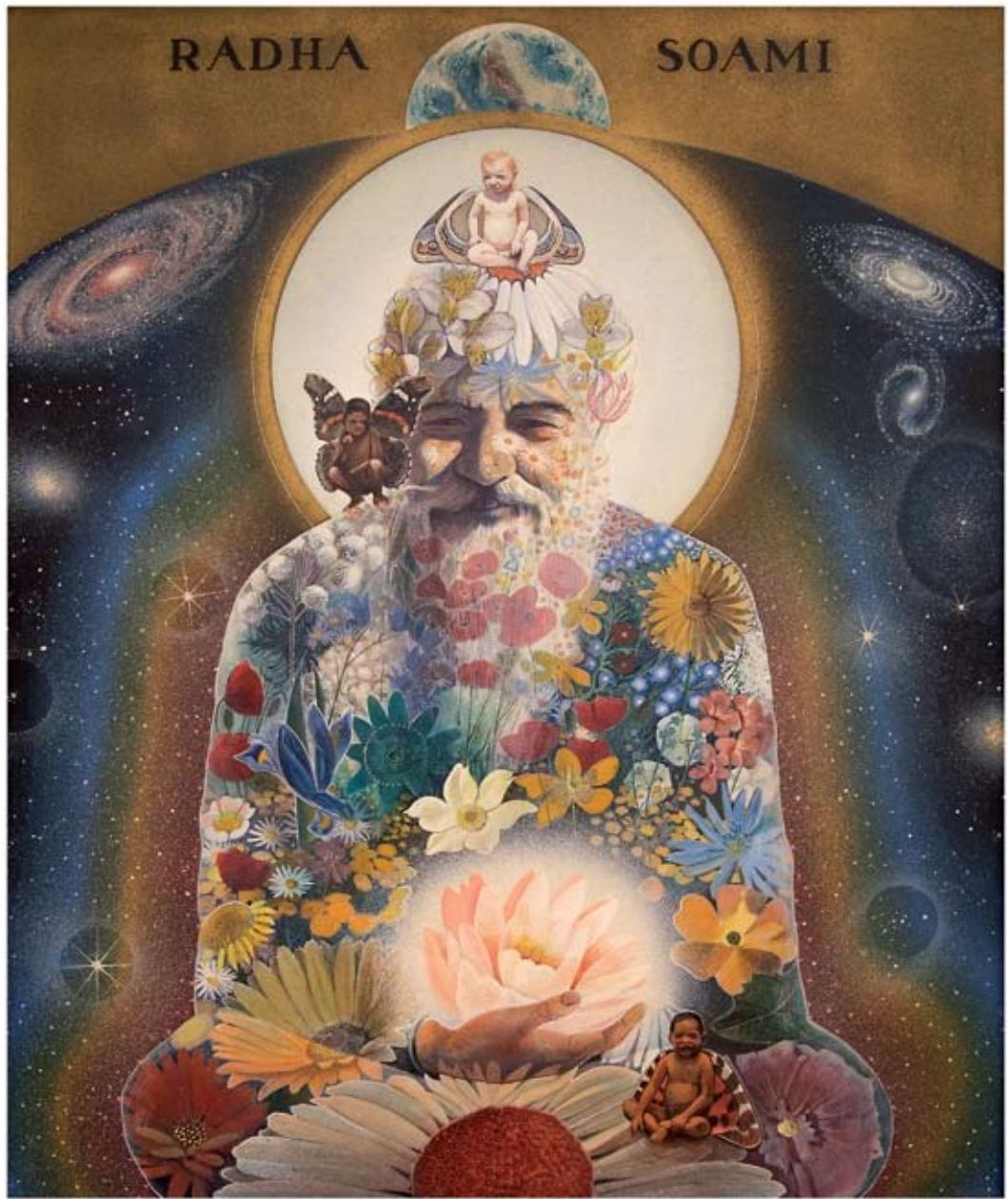
de Eerwaarde Meester in onze werkplaats, brengt ons tot de verlossende overgave en geeft ons de Wijsheid, Kracht en Schoonheid die de 'boze' gezellen eens hebben verspeeld, in het stervensuur van het 'boze' in ons, mee. Zo zijn we gereed voor de transformatie.

De beoogde transformatie treedt niet als vanzelf in. De mens zal daar een grote arbeid voor moeten verrichten. Dat is alleen geen arbeid in het Westen, maar een innerlijke arbeid in de Middenkamer, die aan de buitenwereld ontgaat. De mens is voor de buitenwereld schijnbaar dood. Alleen de acaciatak geeft aan dat er nog sprake van leven is.

Waaruit bestaat deze innerlijke arbeid? Natuurlijk heeft hij wroeging over de moord op Hiram Abiff. Maar veel groter is de wroeging over het feit dat hij er zolang over heeft gedaan om tot dit inzicht en het verlossende offer te komen. Ieder gewetensvol mens komt tot wroeging als hij zich realiseert hoeveel leed er in de loop der tijden is voorgekomen, omdat ook hij er zo lang over heeft gedaan om tot inzicht te komen. Dat besef over de eigen blindheid, domheid, hardleersheid en gebrek aan moed om de werkelijkheid onder ogen te zien, belast de Gezel in deze fase het meest.

Wie door wroeging en schuldgevoelens wordt belast is nog geen vrij mens en dus nog geen meester. De gezel in zijn 'graf' zal dan ook een grote catharsis door moeten maken alvorens hij zich van zijn schuldgevoelens heeft kunnen bevrijden en als een werkelijk vrij en onafhankelijk mens kan opstaan. Deze nog lange weg is in ons meesterritueel niet uitgewerkt.

Van schuld kunnen wij onszelf nimmer schoonwassen. Allereerst moet degene die door ons geleden heeft, ons vergeven. Maar daarmee is de werkelijk gewetensvolle mens nog niet vrij van zijn schuldgevoel. Dat is een innerlijke belasting waarvan alleen zijn Hoger Zelf hem kan verlossen. Dat is een genade die we alleen van ons Hoger Zelf kunnen ontvangen. Daarom kunnen noch 3, 5 of 9 willekeurige meesters, noch de tweede en de eerste opziener met de aanra-

Pieter Torensmas: Radha Soami (1974), acryl op board, 70 x 90 cm.

king van de leerling en de gezel ons verheffen. Zij vertegenwoordigen niet de oppermacht in ons gehele wezen. Alleen het Hoger Zelf, dat de absolute meester in onze innerlijke werkplaats is, de Eerwaarde Meester, kan ons de genade geven die ons van onze schuldgevoelens verlost en ons daardoor tot een volkomen vrije meester verheffen. Met de Vijf Punten van het Meesterschap verbindt hij zich met onze gehele fysieke gestalte. Daarmee verheft hij ons gehele wezen uit het 'graf van de wroeging' en brengt hij ons de vrijheid des meesters na de catharsis in het 'graf'. Zo is het ons Hoger Zelf, de hand van de Eerwaarde Meester – zoals de catechismus zegt –, die ons zowel neerslaat als verheft.

Te ontwaren hoe in iedere mens de meester verscholen ligt, is voor iedereen die de meester in zijn medemens ontdekt, telkens weer een moment van ontroering. De omstanders maken het nieuwe Meesterteken. Te zien hoe iedere mens tot meester kan worden verheven door een in hem levend Hoger Zelf, is telkens een aangrijpende ontdekking voor allen die dat waarnemen, en brengt hen tot het uitspreken van het nieuwe Meesterwoord – *hij leeft in de zoon*.

Het laatste deel van de mythe wordt pas door de Redenaar uitgesproken nadat de verheffing, de bevestiging én de broederketen hebben plaatsgevonden. De nieuwe meester krijgt uit de vertelling van de Redenaar het beeld dat het Hiram Abiff net zo is vergaan als hemzelf. Dat wordt nog versterkt door de formulering in de catechismus, die zegt dat de Gezel zinnebeeldig met Hiram Abiff ten onder is gegaan en weer opgestaan. Dat kan snel ongenueanceerd worden uitgelegd en juist tot een hele onjuiste conclusie leiden.

Hiram Abiff en de Gezel zijn – zoals we aan het begin van deze verhandeling concludeerden – totaal verschillend en gaan ook op verschillende wijze ten onder. Maar hun verheffing is identiek. De meester, van wiens verheffing in dit deel van de mythe wordt verhaald, is niet de oude Hiram Abiff, maar de nieuwe meester met

het nieuwe Meesterwoord. De meester met het oude Meesterwoord mag er ook niet meer zijn, zoals we hierna zullen concluderen.

We zijn dus niet als de oude Hiram Abiff ten onder gegaan, maar wel als de nieuwe verheven. Voor het bewustzijn van de Gezel is Hiram Abiff dood, voor de beleving van de meester is hij weer tot leven gebracht, maar dan als meester met het nieuwe Meesterwoord. Dit deel van de getuigenis kan de Gezel dan ook pas werkelijk verstaan als hij zelf tot meester is verheven. Vandaar deze plaats in het ritueel. Dit deel van de mythe vertelt als het ware hoe vanaf dat moment – 3000 jaar geleden – individuele meesters kunnen opstaan, maar dan in de geest van het nieuwe Meesterwoord en niet meer in die van het oude. Wat is het verschil?

We zijn toe aan een beschouwing van de verschillende woorden. Daarbij is het van belang dat we ons realiseren dat ze de ideeënwereld symboliseren van waaruit een schepping, een vormenwereld ontstaat, ongeacht of dit op het niveau van de Opperbouwmeester of van menselijke meesters geschiedt. Het woord is als [A] in de figuur.

Voor een zo zuiver mogelijke duiding van het oude Meesterwoord zij hier herhaald wat reeds eerder werd vermeld. Door verdichting viel ook eens ons planetenstelsel uiteen, waardoor de afzonderlijke planeten ontstonden en ook onze aarde los kwam te staan van de zon. Voor onze aarde en alle leven daarop was dat alsof de zon hen verliet. Vanaf dat moment ontwaakt er op aarde het verlangen naar de verloren zonne-energieën. Het is het moment waarop op aarde de eerste vormen van religiositeit ontstaan. In de symboliek van Mozarts *Zauberflöte* heet het dat de Zonnekoning stierf en dat zijn wijsheid direct overging op de hogepriester der ingewijden Sarastro. Sarastro verpersoonlijkt alle grote ingewijden vanaf het moment, waarop de Zonnekoning stierf.

Sarastro is niet gelijk aan de Zonnekoning. Hij is een 'Abgott', een afglans, een verdichting van de zonnegod. Geen mens, hoe ingewijd ook, zal

ooit in zich de volle zonne-energieën kunnen verdragen. Dat is fysiek alleen al onmogelijk. Het is net als in het symbool van Passer en Winkelhaak. De menselijke meester ontmoet met zijn Winkelhaak de goddelijke Passer, waar de mens zich heeft verheven en de Opperbouwmeester zich heeft verdicht, of, zoals de catechismus het verwoordt, “van het toppunt Zijner Majesteit is neergedaald.”

Waar god en ingewijde mens elkaar ontmoeten, waar Passer en Winkelhaak elkaar kruisen, daar geldt het oude Meesterwoord, niet te verwarren met het Woord dat bij God in een veel hogere frequentie is en waaruit de gehele Schepping is ontstaan. Zoals Sarastro een ‘Abgott’ is – een van het goddelijke afgeleide – zo is het oude Meesterwoord een afglans, een verdichting van het Woord.

Maar na het omslagpunt moet de mens vanuit eigen kracht zich naar het goddelijke toe verheffen. Dat is een ‘beweging’ in omgekeerde richting. Hij heeft een woord nodig, dat niet door verdichting van het goddelijke ontstaat, maar bij de verheffing van het menselijke hoort. Toch zegt de catechismus dat ons het nieuwe Meesterwoord gegeven wordt door Hem, die van het toppunt Zijner Majesteit neerdaalt. Wat is hier de verklaring voor?

Het feit dat de mens door de reis des meesters en door zijn Hoger Zelf tot meester kan worden verheven, is het gevolg van de kosmische wet die alles doet ademen en dus ook verantwoordelijk is voor de gehele bewustzijnsontwikkeling der mensheid. Die kosmische wet houdt per definitie in dat het nieuwe altijd uit het oude voortkomt en dus ook het nieuwe Meesterwoord uit het oude. Vandaar dat de catechismus zegt dat het nieuwe Meesterwoord gegeven werd door het hoge principe dat schuil gaat achter het oude Meesterwoord. Maar vanaf dat moment moet de zoon wel op eigen kracht leven met het nieuwe Meesterwoord.

Het oude Meesterwoord spreekt van de wijsheid en de geestesgesteldheid van de bouw-

meester Hiram Abiff en van alle vergelijkbare ingewijde meesters voor hem. Het is het woord van die grote ingewijden uit de eerste helft van de ontwikkeling der mensheid, die wisten hoe zij de nog niet tot vrije individualiteit ontwikkelde mensenmassa’s moesten geleiden en voorbereiden, om eens tot zelfstandigheid te geraken en in de visionaire toekomst tot een tempel van levende bouwstenen te kunnen komen.

Gelijk de mens die zijn ouderlijk huis verlaat, niet meer volgens het ‘woord’ van zijn ouders in het leven kan en moet staan, zo moet ook de Gezel het oude Meesterwoord verliezen en tot de wijsheid komen waarmee hij de regie van het eigen leven kan voeren. Hij moet tot een ander, nieuw Meesterwoord komen.

Het oude Meesterwoord geldt een maatschappij waarin de meester principieel autocratisch boven de massa staat, zoals een ouder boven het kind. Dat vraagt een geheel andere levenshouding dan die welke de meester van de nieuwe tijd moet tekenen. Dan gaat het om een maatschappij waarin iedereen principieel vrij en gelijk is, iedereen elkaar vrij laat en de wijsheid voor een ieder toegankelijk is. Alleen in zo’n maatschappij van individuele, vrije mensen, die uit eigen vrije wil de weg des meesters zijn gegaan, kan ook pas het ideaal van de tempel van levende bouwstenen worden gerealiseerd.

Dat de zwarte magiër in zo’n maatschappij verdwenen moet zijn, is begrijpelijk. Maar ook de witte magiër moet verdwijnen. Niemand mag de ander, hoe goed bedoeld ook, meer dwingen tot wat dan ook. Daarom heeft Jezus zijn magische vermogens niet gebruikt om zijn kruisiging te verijdelen. Met dat thema sluiten twee immense magiërs uit onze cultuur, Shakespeare en Wagner, hun magistrale oeuvre af. De meester des levens, die ons zou kunnen bespelen, wendt in de nieuwe tijd zijn magische krachten niet meer aan en wordt vrijwillig een gewoon mens. De meester met het oude Meesterwoord mag niet meer optreden. Het oude Meesterwoord moet wel gezocht worden, maar dan ook alleen om het in samenhang met het

nieuwe te verstaan, zoals we tot slot van deze analyse zullen ontdekken.

Het oude Meesterwoord is een herinnering, die in ons aller diepste wezen, in ons collectieve onderbewustzijn wordt bewaard. Salomo deed het griffen in een driehoek van zuiver goud en plaatste het in het Heilige der Heilige van onze innerlijke tempel.

Er wordt wel gesteld dat we in het heden moeten leren te leven. Dat is een levenswijsheid die op zich waar is, maar onwijs wordt als kennis van verleden en toekomst daarbij als onbelangrijk worden bestempeld.

Onze levenservaringen doen we alleen in het heden op. Ontwikkeling geschiedt alleen door bewust in het heden te staan. Bovendien bepalen we met ons handelen in het heden onze toekomst. In die zin is de zoektocht naar het oude Meesterwoord niet direct nodig om onze weg heden ten dage te kunnen gaan.

Ons leven maakt echter onderdeel uit van een oneindig groot ontwikkelingsproces, waar alle leven bij betrokken is. Alleen als we met die grote voortstuwende wereldorde in harmonie leven en handelen, zullen we geluk vinden. Doen we dat niet, verstaan we niet wat die grote orde van ons vraagt, dan is lijden het logische gevolg. We zijn immers uit de orde ontstaan en ons diepste wezen verlangt per definitie naar harmonie met die voortstuwende orde. Om optimaal te weten hoe in het heden te moeten handelen, moeten we weten wat de voortstuwende wereldorde van ons vraagt. En dat kunnen we alleen als we het

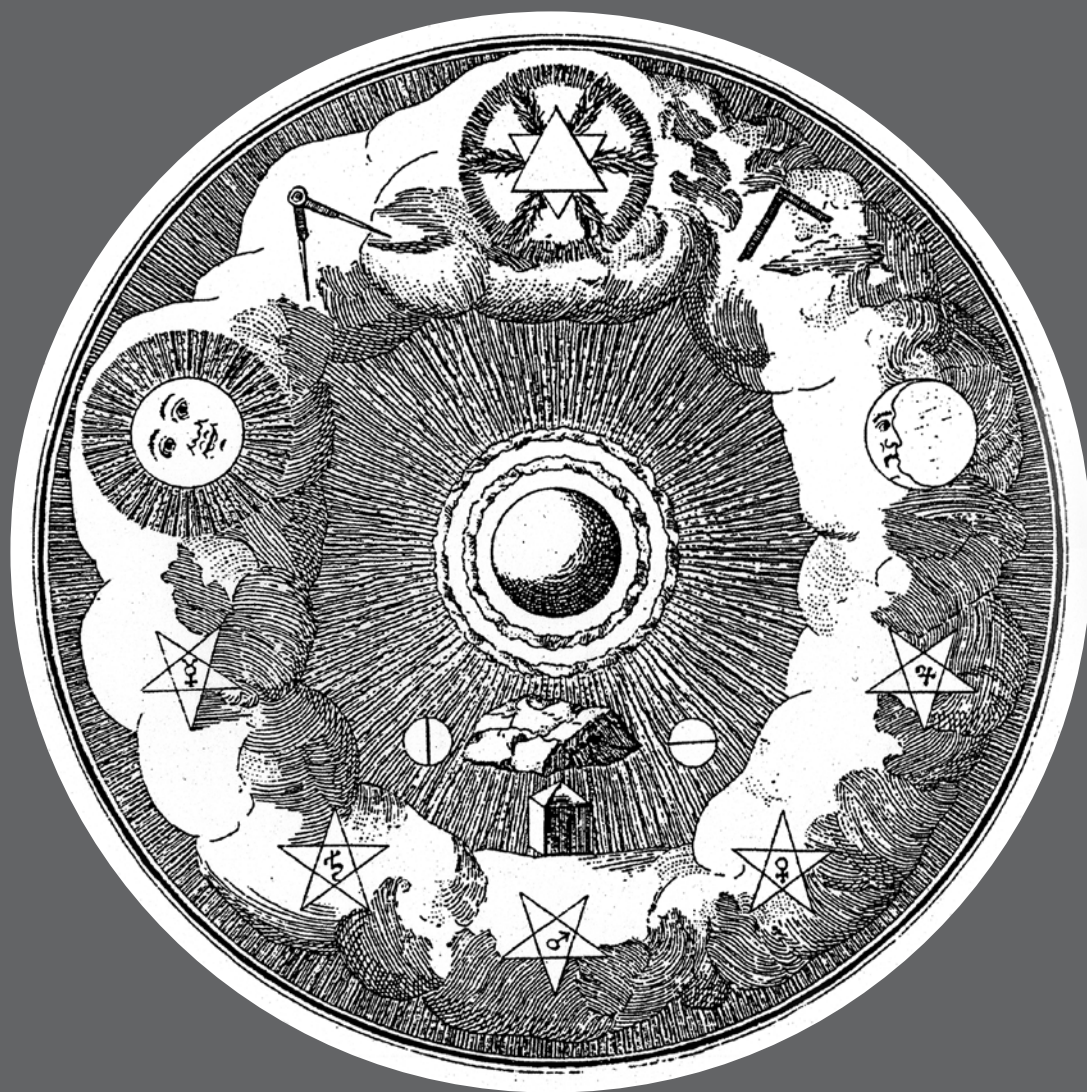
heden zien als de verbindende schakel tussen verleden en toekomst.

Verleden, heden en toekomst vormen een verbindende drie-eenheid. Ons aller huidige leven is in hoge mate bepaald door de geschiedenis en bewustzijnsontwikkeling der gehele mensheid en dus per definitie ondoorgrondelijk zonder inzicht in het verleden. We kunnen pas echt in het heden Koninklijke Kunst beoefenen, als we beseffen uit welk verleden we komen en waar de orde ons naar toe stuwt. Alleen vanuit kennis van het verleden kunnen we handelen in het heden in het perspectief van de toekomst, die niet wij, maar de kosmische orde bepaalt. Daarom moeten we ook het oude Meesterwoord uiteindelijk weer vanuit onze herinnering, vanuit het collectieve onderbewustzijn omhoog weten te halen. (Daarvan spreekt het Heilig Koninklijk Gewelf.)

Leven volgens het oude Meesterwoord kan en mag niet meer, volgens het nieuwe Meesterwoord is tijdelijk voldoende. Waar het oude en het nieuwe Meesterwoord geïntegreerd worden verstaan, staat pas de Meester die verleden en toekomst in het heden overziet en daarnaar kan handelen. Dan kunnen we als Meesters volkomen in de rechte verhoudingen in het leven staan, in de wereld van tijd en ruimte met weinig inspanning grote krachten ontwikkelen en tenslotte in volkomen onschuld zonder werktuigen, staande in het pentagram, levend naar de kwintessens des levens, getuigen van de Koninklijke Kunst.

Maarten Zweers (1948, Delfts ingenieur, zanger, 10 jaar theaterdirecteur, theaterbelichter, meer dan 20 jaar zelfstandig muziekdramaturg) heeft een internationale ervaring van ca. 30 jaar met het geven van voordrachten over symbolische theaterwerken. Hij is sinds 1972 vrijmetselaar.

We kunnen pas echt in het heden Koninklijke Kunst beoefenen, als we beseffen uit welk verleden we komen en waar de orde ons naar toe stuwt.